

Á

DEBRECENI

M. KIR. KÖZÉPISKOLAI TANÁRKÉPZŐINTÉZET

GYAKORLÓ GIMNÁZIUMÁNAK

ÉVKÖNYVE

AZ 1943—44. ISKOLAI ÉVRŐL,
A FENNÁLLÁS NYOLCADIK ESZTENDEJÉBEN.

KÖZZÉTETTE

Dr. JAUSZ BÉLA

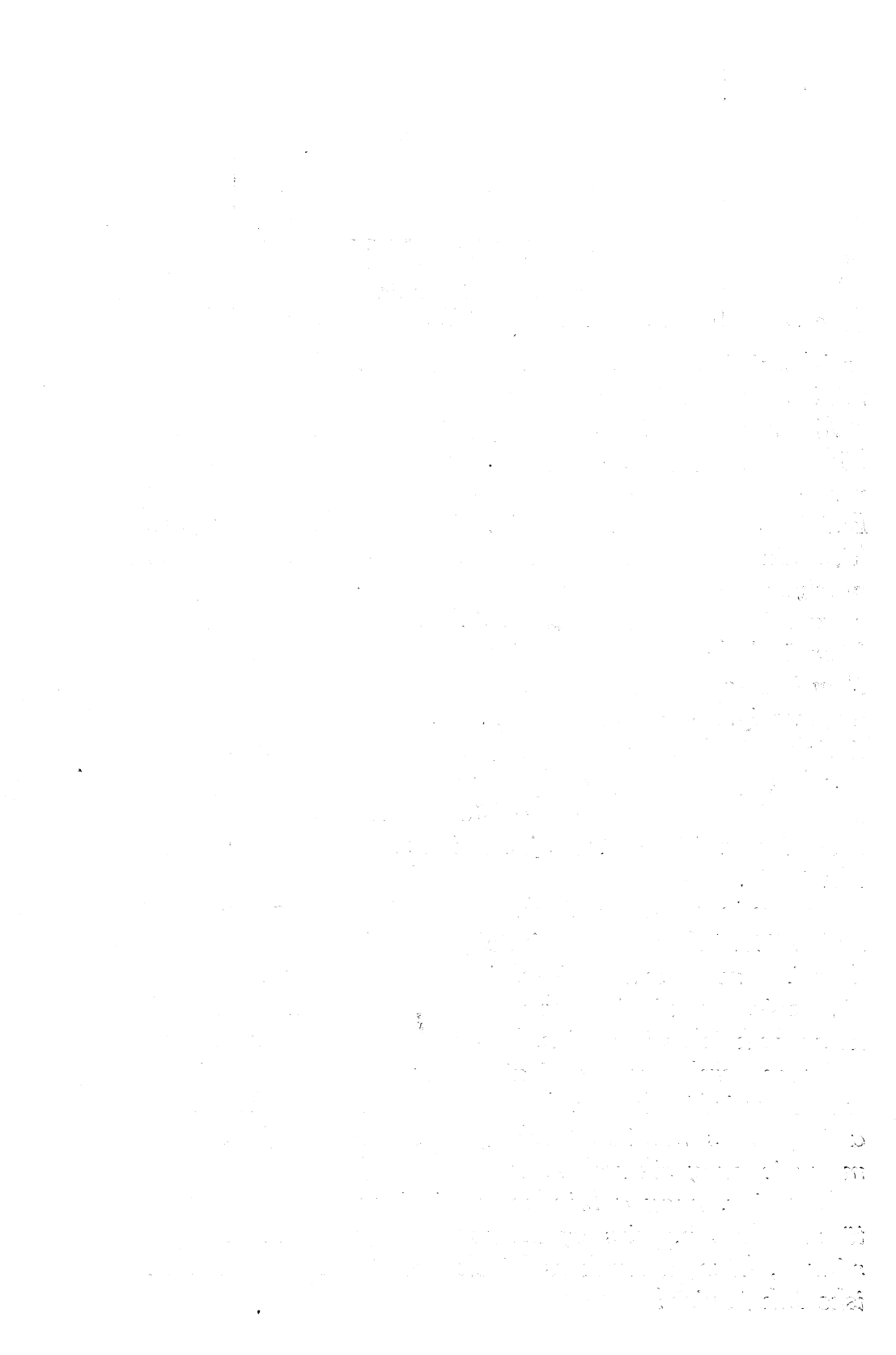
tanügyi főtanácsos,
igazgató.

DEBRECEN, 1944.

KIADTA AZ INTÉZET IGAZGATÓSÁGA
SIMONYI-ÚT 12.

TÁVBESZÉLŐ: 32—48. SZ.

*Lélekformálás a művészi nevelésben.**

Nem valamely elfelejtett, vagy fölkapott tanítási problémának nagyon is mulandó formakeresését akarom itt ismertetni, hanem a művészetben rejlő örök értékekre és az ezzel kapcsolatos rajzi és művészeti nevelés kérdéseinek tisztázásával óhajtok néhány gondolatot nyújtani.

Nem tudom, időszerű-e a világesemények roppant zajlásában és ezernyi gondjaink közepette művészetről csevegni vagy az esztétikai nevelés kérdéseiről tárgyalni, amelyek a küzdelmes hétköznapiaktól valóban oly távoliaknak tűnnek fel.

De talán éppen ezért szükséges és időszerű a nemesebb gondolatokat ébresztő világban időzni, mert messze visz a hétköznapiság lidércnyomásától. Vállalkoznunk kell erre azért is, mert meg vagyunk győződve arról, hogy minden intelligens ember érdeklődése gyermekei nevelésével kapcsolatban ilyen irányban is kiterjed.

Egyéb külső körülmények miatt is szükségesnek tartom a művészeti vagy érzelmi nevelés kiegyensúlyozó szerepének hangsúlyozását. Ugyanis a jelen technikájának félelmetes hidegséggel csillogó arányai, a dübörgő motorok hangja, a testi erő legmagasabb teljesítményeinek hajhászása, vagy a lármás érvényesülési láz, mind-mind igyekszik elvonni nemcsak fiaink, hanem mindnyájunk figyelmét és érdeklődését a szellemi elmélyülést igénylő magasabbrendű munkától és szempontoktól.

Különösen érezhető ez a külső hatás az őszinte érdeklődés hiányosságával a művészeti tárgyak óráin, ahol a tanár sokszor úgy érzi, mintha egy elhagyott isten üres templomának utolsó papja lenne. A nevelőnek a legnagyobb odaadásra és pedagógiai ügyességre van szüksége, hogy az ifjúság értelmi és lelki fogékonyságát, képzeletét a világ nagy látványosságaitól átlopja eszményibb területre.

Égető szüksége mutatkozik ennek, hiszen szemünk előtt látjuk összezsugorodni azt a kört, melyben régen a szépirodalom és a képzőművészetek oly gazdag otthonra és támogatásra találtak. A ma közönségének ilyen irányú érdeklődése feltűnően csökkent. Az értelmi feszültség szinte kiküszöbölte az érzelmi világot. Viszont nem vitatható el az sem, hogy éppen ez a koncentrált értelmi erő hozhatta csak létre a tudomány és technika ilyen hatalmas méretű előretörését. Ez azonban csak akkor válhatik áldásossá, ha a lelki, illetve érzelmi élet ereje mint nélkülözhetetlen tényező utólrérheti a másikat, hogy együtt sáfárkodhassanak az emberiség harmónikus életének kiformalásában. Spengler szerint az értelmi szempontokból félépített világrend oly teljességgel fejlesztette ki az anyagi lehetőségeket, hogy ezután csak hanyatlás következhetik be.

A túltengő racionalista kifejlődést van hivatva kiegyensúlyozni az érzelmi vagy lelki élet, illetve az érzelmi nevelés.

* Az 1943. december hó 15-i szülői értekezleten elhangzott előadás.

A tudomány és művészet a közismerten két magasztos sarkpontját képezi a kultúrának, amelyre az esztétikai nevelés kérdéseinek tisztázásánál is szükség van.

Kérdezhetjük, megadhatja-e egyedül a tudomány az embereknek mindazt a boldogító érzést, amire lelke mélyén öröktől fogva vágyakozik? A tudomány a logika művészete, de a tudományban gyökerező reális életszemlélet és cselekvés formálhat-e csupán a logika eszközzel magasabbrendű egész embert? A tudomány sokat adott az emberiségnek, de ez csak akkor jelenthet igazi értéket az emberiség számára, ha értékeit lelkiekben művelt, kiegyensúlyozott közösség kezébe adhatja. A tudományos szemlélet egyedül magában nem vezethet el a magasabbrendű ember kiforrálódásához.

Kiáltó ellentétként csendes sugárzásban áll a kultúra másik pólusán a hit mellett a művészet, mint a „sajátosan szabad és érdek nélküli tevékenység“ érzelmi tényezője. Valóban, a tiszta művészet messze esik a hasznosságtól és az aprópénzre váltható gyakorlati szükségletek kielégítésétől. A művészetnél ilyen célt ne keressünk, mert ez az élethez tartozó szépnek élményt adó csodáit akarja föltárni, hogy boldoggá tegye az embert.

Ha ez így van, akkor nem maradhat a művészet az életben, a művészeti nevelés pedig az iskolákban leszorított szerepben és értékelésben akkor, amikor már az őskor emberének érzéseiben is ott rejtőzött. Azt mondhatjuk, hogy a művészet az Istentől az emberbe oltott legszebb érzés megnyilatkozása, mely benne volt a művészet gyermekkorában éppúgy, mint ahogy benne van a gyermekkor művészetében. Ennek kicsalogatásához nem volt szükség semmiféle pedagógiai mesterfogásra. Kisarjadt a lelkekből, mint a rét virága, vagy mint a hegyoldalból kitörő gyöngyszínű forrás. Útját is megtalálta egyszerre ősi tudatnélküliséggel. Megtalálta és kiformálta azt a csodálatos valamit, amit mi művészetnek nevezünk.

Sokan cicomázó mesterkedést látnak csupán a képzőművészetben. Mások csak artisztikumot, stílust, technikát, vagy kultúrtörténeti dokumentumot kutatnak benne Argus-szemekkel. Téves elkalandozások ezek, mert a művészetben minden, de minden benne van. Örök vágyódás a magasságok felé, lélek és érzés, a cselekvés mindig égő tüze, a szépkérés belénkoltott ösztöne, a vallás titokzatos világa, a föld ereje, egy faj kultúrája, etikája, története stb. Mindez szoros egységbe zárva él az alkotásban, művészetté lényegülve.

Hogy milyen hatást válthat ki az esztétikai szép az emberből, arra nézve két esetet ragadok ki a latin és a renaissance Róma életéből. Az elsőnél egy költő verse, a másíknál egy klasszikus görög szobor a főszereplő. Valahol olvastam, hogy amidőn Catullus a fiatal veronai költő egy-egy új ritmusba szedett verse megjelent a Sosiusok könyvesboltjának oszlopán, egészen megeléknkült a Forum tája. Róma fáradt népének szívében tüzek gyúltak. Az emberek hétköznapi gondját, sűrke unalmát tovaűzte az újszerű ritmus zenéje, a szavak varázslatos szépsége. A renaissance Róma pedig akkor élte át a legemlékezetesebb napját, amikor a napvilágra került Laokoon szoborcsoportót harangzúgás és az Angyalvár ágyúinak dörgése közben a virágdíszbe öltözött Örök Város megláthatta. „Soha még győztes hadvezérnek nem volt része szebb diadalmenetben.“

A művészetnek nincs olyan szakadékos útja, vagy tévedése, mint az élet másirányú szellemi megnyilatkozásainak. Az orvosi, fizikai vagy társadalom-tudománynak sok-sok állandónak hirdetett tétele dőlt már meg. A tudományos eredmények e nagy mulandósága mellett a művészetek örökéletű multja áll.

Népek és korok elmúlt évszázadainak életformáját, vallását, tudományos eredményeit bíráló tárgyává tehetjük, legyen az a fáraók Egyiptoma, a klasszikus görögök és a rómaiak szellemi útja, vagy a renaissance és a barokk világa; csak egytől: a művészetüktől nem tagadhatjuk meg teljes elismerésünket. Pl. az inkák fennmaradt művészeti emlékeinek értékelésénél ma is bátran elmondhatjuk a „kifinomult izlés“, színeikre pedig „a pompás összhang“ dicséret jelzőjét. Új szobraink igen jelentős tábora egyenesen példaképpel választja a régi egyiptomi szobrok tömör formanyelvét. Hasonló átültetés nehezen volna elképzelhető a művészeteken kívül álló területen.

Elgondolkoztató, hogy miért hat a művészet termékenyítőleg még évezredek múlva is. Oka az, hogy a művészet a maga korszellemében mindig megtalálta sajátos szépségű kifejezésével az örökértékű tökéletességet.

A tudomány és művészet egymás mellé állításával, illetve az utóbbi lényegének ismertetésével képet próbáltunk adni a kultúra e két fontos tényezőjének különbözőségéről, de egymást kölcsönösen kiegészítő szerepéről is.

Ezek után rátérhetünk a rajz és a művészettel kapcsolatos nevelés problémáira. Kérdezhetjük, miért van szükség művészi nevelésre? Mit tesz ebben az irányban a középiskola, illetve mit tanul a gimnáziumok ifjúsága a rajz- és művészeti órákon? A jelenben ennek beállítása a következő. Az alsó négy osztály rajzórái kivitelező jellegűek, melyhez a III. és IV. osztályban néhány írában műalkotások ismertetése is járul. A VII. és VIII. osztályban „a művészeti alkotások ismertetése“ mint elméleti nevelő tárgy heti 1—1 órában szerepel. Céljuk közös: „az általános műveltséghez nélkülözhetetlen rajzi és művészeti nevelés megalapozása“. Sajnos, mindkettő — az óraszámok elégtelensége miatt — csak jelképes formáját adhatja a kitűzött célnak. Reméljük, hogy a jövő a művészeti nevelés előnyét fogja szolgálni.

A rajzóránál kettős célkitűzéssel találkozhatunk. Ha egyszerűbb, vagyis praktikusabb oldaláról nézzük a rajzot, akkor inkább gyakorlati, vagy úgy is mondhatjuk: tudományos jelleget vélhetünk fölismerni benne. Ha azonban a nevelői célkitűzések magasabb szemszögéből folytatjuk vizsgálódásainkat, akkor az érzelmi nevelés uralkodó vonásait állapíthatjuk meg benne. Mindkét tényező döntő módon határozza meg a rajzórák értékét és nélkülözhetetlenségét. Nem állja meg helyét az a feltevés, hogy a „rajz“ csupán gyakorlati értéket képvisel az iskolák életében, amely megállapításhoz mindenáron hozzá szeretnék igazítani annak tanítási anyagát vagy szerepkörét. De azok is téves úton járnak, akik a rajzot kézzel fogható értékétől megfosztva óhajtanák beállítani az iskola szolgálatába. Amilyen bűn elhanyagolni itt az esztétikai nevelés lehetőségeit, éppen olyan hiba megfeledkezni mindazokról a gyakorlati követelményekről, amelyeket maga az élet követel meg tőle.

Tény az, hogy a rajztanítással együtt a művészeti nevelés szervesen bekapcsolódik az iskola egyetemesebb nevelési céljának elérésébe. Ahogy

az új Tanterv a humanisztikus és reális elemek harmónikus egységbeállítására törekszik, éppen ilyen kettős célt találunk a rajzoktatásban, az érzelmi és értelmi elem egybekapcsolódásában.

A szabadkézi rajz feladatcsoportjainál éppúgy, mint a műalkotások ismertetésénél az érzelmi elem a döntő, mely a tiszta művészet felé mutat. Viszont a szerkesztő, vetületi magyarázó, közlő rajzok az élet gyakorlati követelményeire utalnak, kijelölve alapját a műszaki rajzolásnak. Ez utóbbi a valóságérzetre nevel, de egyúttal az élet cselekvéseire is előkészít. Megmutatja az építés útját a fiatalságnak és rávezeti őket arra, hogyan lehet a gondolatot ábrába, az ábrát pedig valósággá formálni.

Ha nem akarunk a világ rohamos technikai fejlődéséről lemaradni és kiszolgáltatva lenni más népek ilyen irányú felkészültségének, és ha nem akarjuk azt, hogy sok teremtő magyar gondolat a térszemlélet hiányában, vagy a lerögzítési mód ismerete nélkül semmivé váljék, úgy ezen a téren sem szabad elmaradnunk. Ne feledjük: a legtöbb mérnöki alkotó gondolat első megtestesült formája a rajzban készül el. Ebből válik valósággá a repülőgép új modellje, a hidak, pályaudvarok, nagy-szabású épületek gigantikus alkotásai.

A magasabbfokú általános rajzi műveltségre azonban fel kell készülni, mert ezt csak tanulás útján lehet elsajátítani. A rajzban való kifejezés bírása rajzi iskolázottságot, fejlett térszemléletet, illetve elképzelésen alapuló térbeli gondolkozást kíván.

A régi iskolák meg is tették a legszükségesebbet. Az 1926. évi Tanterv a már megszűnt reáliskolákban — ez az iskolatípus éppen az élet technikai követelményeinek kielégítését volt hivatva szolgálni — a rajzra I—VIII-ig heti 2—2 órát adott, az ábrázoló geometriának az V. osztálytól a VIII. osztályig szintén heti 2—2 órát biztosított. De a megszűnt reálgimnáziumokban I—IV. osztályig heti 2—2, a felső osztályokban pedig heti 1—1 rajzórát állapított meg. Az egységes gimnáziumokban (1938) csak a négy alsó osztályban hagyták meg a rendszeres rajzot heti 2—2 órában. A négy alsó osztályban a rajzórák számából a szerkesztő, illetve a műszaki rajzolásra a gimnázium négy éve alatt a Részletes Utasítások előirányzata szerint csak 42 óra fordítható. Vagyis ez alatt a 42 óra alatt kell elsajátítani a gimnáziumok tanulóinak mindazt a szerkesztőrajzi felkészültséget, amelyre esetleg a műegyetemen, az óriási lépésekkel haladó és egyre jobban zsúfolódó anyag elvégzésénél mint alapismeretre szükségük lehet.

A reáliskolákból átmentették ugyan a modern nyelveket a gimnáziumokba, de azokat a tantárgyakat, amelyek elsősorban adták meg a reáliskolák igazi jellegét: a rajzoló és ábrázoló geometriát, valamint a szabadkézi rajzot, az 1938. évi Tanterv a rajz kivételével egyszerűen törölte a tárgyak sorából, a helyett, hogy átvitte volna — legalább részben — az egységes típusú gimnáziumba. Sőt a rajzot, mint a fent említettek közül egyetlen megtűrt tárgyat, az alsó négy osztályra szorították le. Ennek következménye lett az, hogy a gimnáziumok ifjúsága ma teljesen nélkülözi a magasabb műszaki pályákra való előképzésnek az alapját, sőt még csak lehetőséget sem ad arra, hogy gondolatokat ébresszen és indítást adjon azoknak, akiknek ilyen irányban tehetségük volna. De méltán láthatjuk ebben a hiányosságban a nemzetgazdasági visszamaradás veszedelmét is.

Pedig nem észszerű figyelmen kívül hagyni az élet reális követelményeit sem, melyek az iparosodással és a technika rendkívüli fejlődé-

sével kérlelhetetlenül beleszólnak életünkbe. Sajátos igényeket támasztanak velünk szemben, melyekről az iskolának is tudomást kell szereznie. Nem zárkozhatunk el előle semmiféle spekulatív okoskodással. Látható jelek igazolják, hogy egyre több mérnökre volna szükség már a jelenben is. De milyen mértékben fog ez a hiány megnövekedni a háború befejeztével, amikor megindul a nagy világgégés után az élet rendes, zavartalan munkája! Tragikus és érthetetlen az, hogy akkor, amikor szemünk előtt szökik föl a jövő műszaki igényének grafikonja, ugyanakkor a rajzoktatásunk csaknem holtpontra süllyedt. Pedig a rajz nemcsak művészeti nevelő eszköz, hanem a technika nélkülözhetetlen fogalmazási és kifejező nyelve is. A rajzban iskolázott ember előtt nincs érthetetlen rajzi szöveg, mert bármely nemzet művészi vagy műszaki rajzát el tudja olvasni. Így a rajzról bátran elmondhatjuk azt, hogy a legnagyobb és leggyakoribb világnyelv.

Szerepe paradox beállítottságú: az egyik céljával a földet járja, a másikkal az ég felé tör. Részt kér az élet valóságából, de részese akar lenni a halhatatlanságnak is. Széchenyiről olvasva tudjuk meg azt, hogy élete egyik főművénel, a Lánchíd megtervezésénél milyen döntő szerepe volt a rajzolásban való jártasságának. „Házitanítója, Révai Miklós, szorgalmasan ráfogta a rajzoktatásra. Ez nemcsak valóságérzetet nevelt belé, rászoktatván az önálló megfigyelések rögzítésére, de hajlamot ébreszt benne a technikai és építészeti művek megbecsülésére is. Mikor sajátkezűleg készít vázlatokat később a Lánchíd pilléreihez, akkor nemcsak a firenzei Pitti palota s a római diadalkapu megfigyelése jelentkezik nála, hanem a Révaitól nyert rajzkészsége is.“ Sokat mondanak ezek a sorok a rajz értékéről, mely klasszikus példában igazolódott a Legnagyobb Magyar alkotó életében.

A rajzolást ezért nem nézhetjük úgy, mint egy játékos cselekedetet: ha tudjuk, jó, ha nem, úgy is jó. Tény az, hogy mindenkit meg lehet tanítani a rajzolásra oly fokig, amely még nem érte el a művészet szintjét. Ne tévesszük össze azonban a rajz tanulási anyagát a művészi munkával, vagyis az alkotással. Művész munkára valóban senkit megtanítani nem lehet. Ez nem gyógyszerkészítés, melyhez csak recept kell. A középiskola is kb. ezt az utat adja meg a rajzoktatásban. Tehát a rajzolni tudás még nem jelenti azt, hogy művésszé formálja a tanulót. A középiskola feladatai sem olyanok, hogy azok megoldásához művészi adottságra volna szükség. Mint ahogy a magyar nyelv és irodalom tanításának sem lehet célja az, hogy mindenkit íróvá vagy nyelvtudóssá képezzen. Mindkettő csak bizonyos közhasznú és művészeti alapvetés eredményes elérésére törekszik.

Ugyanez a szempont érvényesül a rajzoktatásnál is. A tanuló az iskolában tanulja meg a rajz abc-jét, később a rajzi betűknek szavakká, mondatokká való fűzését, majd utána a fogalmazását. Pontos logikai parallelbe állítható a rajz tanítása a nyelvek tanításával. Azért a rajztanítás eredményénél sem mutatkozhatnak erősen eltérő különbségek. Ha pedig vannak, annak okát nem a tantárgyban kell keresnünk.

Példát vehetünk erre is a magyar nyelv és irodalom tanításából. Tegyük fel, hogy valamelyik osztály több tanulója, mondjuk 10%-a, kitűnően tud bánni a gondolatokkal, szavakkal, értelmesen fogalmaz stb.; 30%-a jó, 55%-a elégségesen ír, számol, vagy rajzol, 5% pedig igen gyengén, vagy sehogysém. Ezek az eredmény-különbségek természetes és következetes megnyilvánulásai a tanulók szellemi képességei sokféle-

ségének. Másfél évtizedes tanári munkám megfigyelésének megállapítása az, hogy módszeres tanári munka mellett a tanulók rajz-éremjegyei, illetve a jelesek, a jók, elégségesek és elégtelenek száma százalékban is hasonló képet mutatnak a többi tárgyak eredményével.

De más tekintetben is találunk különbséget a tanuló-típusok között. Ez a következőképpen nyilatkozik meg: az osztály értelmi rétege észére, logikájára támaszkodva rajzol, ezért is szükséges a módszeres tanári munka. A másik réteg alkotja az érzelmi csoportot, s ezt ösztönös megérzései vezetik feladata elvégzésében.

A két főbb típusréteg adottsága a munka sikerében a következőképpen oszlik meg: az értelmi csoport a szerkesztő rajzoknál mutat különös ügyességet, tehát a műszaki rajzban, de a művészetek történetében is. Az érzelmi alapon állók pedig inkább a művészeti témáknál találnak magukra: a díszítő tervezésnél, szabadabb öntevékenységre épített feladatoknál. Íme, itt a tanuló-típusoknál, valamint a kivitelezés és fölfogás eredményénél is megmutatkozik ez a kettősség, mint amilyen Janus-arcú maga a „rajz” is a gimnáziumok életében.

A rajznak mint tantárgynak a súlyát azért mégsem a gyakorlati értéke adja meg. Az elmondottakból láttuk azt, hogy a rajztanításban milyen sok a reális elem, mely összefügg az élet hétköznapjaival. Azonban ezen túl is kell néznünk a magasabb szempontok felé, ahol a művészeti nevelést tisztultabb köntösben láthatjuk meg. Ez a vizsgálódás készlet minket arra, hogy a kézzelfogható hasznosság elvétől elszakadva, a transzcendentálisabb kapcsolatokat keressük. Ezt nem mellőzhetjük, mert a művészetek létrehozója nem a logika, hanem az érzelem. A művészt alkotása megvalósításához nem az értelme, sem pedig egy absztrakt elmélet útja vezeti el, hanem az érzelme, vagyis az a belső szó, amely szinte ösztönösen sodorja az érzelmi tartalomtól a formai megoldás felé. „Tudós urak jobban tudják, A költő jobban érzi” — mondja Arany János. Ebből következik az, hogy egy festmény, szobor, vagy zenei mű élvezéséhez nem az értelem, hanem az érzelem útján jutunk el. A művészi nevelés útját és problémáit is ezek az alapvető megállapítások irányítják, illetve határozzák meg.

A materiális, vagyis a földhöz tapadó út kicsinyes kémleléséről elsőrendű szükségesség felemelni ifjúságunk tekintetét a magasabbrendű célokra és eszményekre. Ezt pedig más eszközzel, mint a lélek és érzések kiművelésével, elérni nem lehet. Maga az a tény, hogy valaki gimnáziumi növendék, már előre jelzi törekvését a magasabbrendű emberré való formálódáshoz. A középiskola nem is lehet azoknak a mentsvára, akik csak belépőjegyet akarnak szerezni egy későbbi, jobb életkörülményt biztosító elhelyezkedéshez. Mit érne a gimnázium munkája akkor, ha csupán a praktikus tudás eszközeinek birtokába juttatná el a tanulót, ami a megélhetését biztosíthatná ugyan, de nem gondolna lelki műveltségével és a reá váró kulturhivatás előkészítésével? Mivé válnék az ember, ha hiányoznék belőle a lélek szava, az érzések nemessége, a szép szeretete? Bizonyára ezek nélkül közömbösen szemlélné a rét virágait éppúgy, mint egy Correggio-festményt, vagy egy gótikus kőcsodát. De nem tudna leborulni a világ Nagy Alkotója előtt sem. Az ilyen gyermek reális latolgatásában a szülőt is csak mint az őt eltartó és támogató hasznos személyt, nem pedig mint az Isten után következő élet és szeretet forrását tekintené.

A magasabbrendű ember már többre vágyik a materiális életcél elérésénél, mert feljutott arra a szellemi szintre, ahol csak fokozódhat az érzelmi élet igénye, mely egyre közelebb viszi az esztétikai érzések révén a tiszta humánumhoz.

A legtöbb embernek munkaköre nem adhat átnemesítő élményt vagy tiszta örömet, tekintet nélkül arra, hogy értelmi, vagy fizikai pályán dolgozik. De éppen ezen elzártság révén válik számára nélkülözhetetlenné a művészi szép. Ennek a hiányérzetnek kielégítésére sorakozik föl a természet ezernyi szépségén kívül a művészi szép a zenében, az irodalomban és a képzőművészetekben.

E sokféle szép szeretetére és befogadására készíti elő a gyermek lelkét a nevelő. Ez az a távolabbi és igazi cél, mely szeme előtt lebeg akkor, amikor az egyszerű vonalképektől a távlat törvényeit magyarázó ábráig jut el, vagy ha a színek pompázó világát ismerteti. Természetesen a művészet teljes élvezéséhez és értékeléséhez vezető út hosszú, melyet a tanulónak éppúgy végig kell járnia, mint annak a túristának, aki egy magas hegycsúcs elérését tűzte ki célul azért, hogy onnan gyönyörködhessék a hatalmas látókörben kibontakozó természet szépségében.

Sokan a rajzórákban csak a kivitelező manuális munkát látják meg, jöllehet e kulissza mögött rejtőzik az óra igazi lényege: a művészi nevelés, melyet a gyermek érzékeny és fogékony lelkében végez el a látott és az öntevékenységen átélts szép. A feladatokkal alkalmat adunk arra is, hogy az egyszerű érzékelő észrevevéstől, az asszociációtól, elvezessük az intuitív meglátásig. Itt a fejlődés egész skáláját építhetjük föl az egyre emelkedettebbé váló művészi látás, ízlés és a kivitelezés útján.

A helyes meglátásra szüksége van nemcsak az alkotónak, de a közönségnek is, hogy a szépérzések elérésében találkozassanak. Téves hit az, hogy mindenki egyformán lát. Még fizikai értelemben sincs így. Alacsonyrendű szemléletnél a táj egy részlete pl. csak ennyi: facsoport roskadozó házzal, előtte pocsolya. De mivé válnék ugyanez a kép Munkácsy vagy Mednyánszky esetén? A látásnak ez a különbsége a tanuló ifjúság körében a rajzórakon is igen érdekesen mutatkozik meg. A rajzolásra kitett ábrát együtt és fizikailag egyformán az osztály minden tanulója látja, mégis milyen eltérő különbségek vannak ezek között. A tanulók egy csoportja pl. az első észrevevés után azt latolgatja magában, hogy könnyű vagy nehéz-e a feladat. Tudják, hogy azt meg kell rajzolni, azért vállalják ennek elvégzését. Ez a *próza* látók és dolgozók csoportja. Sokan vannak, akikre azonnal hat a feladat szépsége, újszerűsége. Meglátva a vonalak ritmusát, a színek meséjét, meg is vallják ezt a fölébredt lélek „jaj de szép“ önfelédtséggel kimondásával. A legértékesebb részét ők, az *érezve látók* képezik az osztálynak. Viszont vannak olyanok is, akik *értelmükkel* közelítik meg a témát, logikájukkal látva és keresve meg az utat a megoldáshoz. Láthatjuk tehát, hogy a szép iránti fogékonyság mennyire különböző fokokat és adottságokat mutat az ifjúság lelkében. Tény azonban az, hogy ennek az érzéknek a csírája minden emberben megvan és fejlesztését gyermekkorban kell megkezdeni, amikor az a legfogékonyabb. Nem azért van szükség művészi nevelésre, hogy gyermekeink egy kézmozdulattal szabályos kört tudjanak rajzolni, de azért sem, hogy jó kalklust kapjanak, hanem a jóízlésért, a tiszta, nemes érzések bírásáért. Az ízlés kultúráját is jelent. A művészi szép látása nemcsak arra való hogy szemünket gyönyörködtesse, hanem hogy érzé-

seinket is gazdagítsa. A szép látásának magasabbrendű érzést kell kiváltani belőlünk. Így a szép nemcsak szépre, de jóra is nevel.

Az ilyen érzelmi fejlődés útján érkezik el a tanuló a művészetek örök forrásához, megismerve azokat az ünnepi érzéseket, melyet a művészeteken kívül csak a hit tud nyújtani az embernek. Nem véletlen tehát az, hogy az emberiség története folyamán, az ókortól kezdve napjainkig következetesen ismétlődve együtthalad a vallás a művészettel. Bártran mondhatjuk mindkettőről, hogy a széppel, nemessel, mint érzelmi ráhatásokkal a lelkek boldogítására törekszik. Ezért segítheti a vallás a művészetet, a művészetek a vallást.

A *művészeti nevelőre* a művészi szép intuitív megláttatásához, hatásának elősegítéséhez, majd ennek a tanulók lelkébe való átültetésénél van szükség. Legszebb nevelői kötelesség a fogékony gyermeki képzeletnek irányítása a nemes célok felé, mely tiszta szárnyat, fehér gondolatot és alkotó kedvet ad. Elvezetheti egy meseszép egyéni világba, ahol boldogan fog időzni, mert az kizárólag az övé. Eötvös József báró bölcs mondásában a képzelet nevelői értékét így határozza meg: „Ki a gyermek képzelő tehettségére hat, egész valójának irányt ad.“

Így válik a rajzórák látászati gyakorlatiassága érzelmi irányú nevelőértékké, melynek sikere fontosabb és maradandóbb, mint egy bizonyos fokú rajzolási készség elsajátítása, vagy bármely más értelmi vagy memóriális megalapozottság. Eredményes nevelői munkáról nem beszélhetünk akkor, ha a művészi szép elsiklott a tanulók mellett a nélkül, hogy rájuk hatást gyakorolt volna. Ebben az esetben a rajznak tisztán gyakorlati jelleget kellene tulajdonítanunk.

Hogyan határozzuk meg a nevelés eredményét, ha az igazoló tünetek ilyen megfoghatatlanul mutatkoznak meg? Az bizonyos, hogy ezt nem lehet, egyedül és kizárólag a rajzlapok látható síkján megtalálni. Pedig legtöbbször egyedül itt keresik a rajzórák munkájának gyümölcsét. És valljuk be, hogy végeredményben csak itt ellenőrizhető. Pedig az igazi nevelői munka eredménye az, ami a látott, vagy kivitelezett szép nyomán a tanuló érzésvilágában létrejött. Hiába végezték el tehát az osztályokban az előírt anyagot kellőszámú rajzlapon pontos kivitelezésben, mégis hiányozhat belőle a lényeg: a művészi nevelés belső eredményének megnyilatkozása. Ugyanis a külső siker a tanítás ügyes módszerével, esetleg fölfokozott szigorral is elérhető. De az ilyen eredmény csak külső tényeket igazol, ha nem a szeretet és az őszinte meggyőzés útján jött létre. Teljes értékű eredményről akkor beszélhetünk, ha a nevelés lelki hatásában is eredményes.

Vagyis

1. ha a tanulóban sikerült a művészetek iránti szeretetet, érdeklődést állandósítani,
2. ha a tehetségesebbeknél az önálló művészi tevékenységet is biztosítottuk.

A magyar nevelés nem lehet teljes magyar művészeti nevelés nélkül. Ennek megvalósításától függ, hogy befejezett, vagy csonka marad-e ifjúságunk kulturális képzettsége. A magyar művészi ízléssel átitatott lélek ösztönösen védekezik vagy legalább is immunizálódik a magyar ízlést aláásó külföldi hatások ellen. Ebben mutatkozik meg a művészi nevelés lélekformáló és nemzetnevelő ereje.

A cél itt sem az, hogy tanulóinkat művészekké képezzük, hanem hogy az általános, illetve az egyetemes szép keretén belül megismertes-

sük a magyarság nép- és képzőművészetének sajátos szépségű kincseit. De nem csupán ízelítőt adva ebből, hanem részletesen megismertetni, beléjük oltani, szóval átítatni vele a gyermek képzeletét. *Igy elérhető az, hogy a fogékonyabbá tett és kifinomult izlés a magyar lélek mélyéből fakadó művészetben fogja elsősorban megtalálni a neki tetszőt.* Kodály Zoltán egy beszélgetéséből jegyeztem ki a következőt: „Az új magyar zene a magyar néphől jön és idegen lélekhez érkezik.“ Ilyen helyzetnek nem szabad fönnállania a magyar művészet és a magyar közönség között. Ezért addig kell elvezetni a gyermeket a népi művészetek világába, amíg fogékony erre. Teremtődjék meg végre a kapcsolat a magyar nép ősi ízlésének egyre buzogóbb forrása és középosztályunk szép-igénylése között.

De ugyanakkor *a művészi neveléssel az egyetemes művészethez értő, iskolázott kritikájú közönséget is nevelhet az iskola.* Ebben a tekintetben ma is igen nagy hiányosságok mutatkoznak. Elég, ha egy tárlat közönségének egy-két kikapott hozzászólásait hallgatjuk végig. Sokan nem azért keresik föl a kiállításokat, hogy a szép látásában gyönyörködjenek, de azért sem, hogy esetleg ilyen irányú ismeretüket növeljék, hanem azért, hogy eleget tegyenek egy társadalmi szokásnak, vagy hogy hallassák bírálókat szavát. Ítéletet mindenki tud mondani, jó kritikát azonban, amelynek az általános objektív megállapítással is találkoznia kell, bizony igen kevesen. Ehhez a látási adottságon, érzéken kívül művészi iskolázottság, hosszabb önművelés, az új fejlődési irányokkal való lépéstartás is szükséges. Na meg szerényebb közeledés, önmérséklő hang a művészekkel szemben. Ma sok üzlet rossz árukkal teli kirakataiban szinte versenyre kél a hasonló qualitású festmények egész sora, mely az amúgy sem magas szinten lévő közízlés süllyedését igyekszik eredményesen elősegíteni. Ezekkel kapcsolatban sokszor hallható az ilyen kijelentés pl.: „Nekem ez a festmény tetszik, nem törődöm azzal, hogy van-e művészi értéke vagy sem.“ Igazat lehet adni az ilyen kritikának, hiszen bárkinek jogában áll ízlésével élni. Az is természetes, hogy minden ember csak abban tud gyönyörködni, ami neki tetszik. Mégis meghökkentő, hogy a közönség tekintélyes részének csak ilyen érték nélküli, ponyvaízü festészet elégíti ki művészi igényét. Mert ahogyan van irodalmi ponyva, úgy van *festészeti ponyva* is. Egy bizonyos, hogy az ilyen tünet alacsonyrendű ízlést és kultúrát igazol.

A művészetek iránti közöny és elmaradottság elszigetelten még elviselhető, azonban hogy kiterjedt összességében milyen tragédiát rejthet magában az igazi magyar művészetre, arra a múlt nem egy szomorú példával szolgálhat. Nem elég az, ha a sors nagy tehetségekkel ajándékoz meg egy népet, ha maga a társadalom nem tud biztosítani erkölcsiekben és anyagiakban olyan légkört, mely örökértékű alkotások kivitelezésére sarkalja őket. Legtöbb magyar festő sorsát szimbolikusan rövid ideig káprázatos fényben égő, majd hirtelen kialvó tűzzel ábrázolhatnánk. Hideg közöny, meg nem értés, a támogatás hiánya miatt sok nagy festőnk kényszerült kivándorolni, közülük csak néhánynak a megemlézése is elegendő a meggyőzéshez: Mányoky, Bogdány, Zichy Mihály, Madarász Viktor. Ez utóbbi később visszatér ugyan, de elismerést, támogatást most sem kap, mint ahogy Lyka Károly írja róla: „Elszigeteltnek és fölöslegesnek érezhette magát.“ Adózzunk Szinnyi Merse Pálnak is, akinek sorsa — mutatis mutandis — hasonló Madarászéhoz. A leverő légkör miatt elkedvetlenedve vonult vissza hosszú évekre a festészettől,

hogy egyszerre mondjon le az ő és nemzete világsikeréről. Szomorú és elgondolkoztató problémák ezek, melyek most legalább arra jók, hogy fölhívják a figyelmet kötelességeinkre, lelkiismeretünk ébresztgetésével.

Valahogy úgy van az, hogy a nagy ember mindig idegen, sőt elérhetlenségében ellenszenves az átlagembernek. Ezért maradnak a nagyok mindig egy kissé egyedül. Az élő nagy egyéniség, legyen az tudós, író, muzsikus vagy festő, mindig újat hoz, egyénit ad, amivel meglepi a világot, vagyis olyannal jön elő, amilyennel a nagyközönség még nem találkozott. Az újszerűség pedig legtöbbször erős ellenállást vált ki, melyért az újitónak néha még élete árán is meg kell küzdenie. Gondoljunk Galileire, akit a távcső használata majdnem az inkvizíció kezére juttatott, vagy Newtonra, a gravitáció elméletének feltalálójára, aki „elmondhatatlan zaklatások és keserves nyomorgás közepette élt“. Mozart munkáját „kotta-zürzavarnak“ minősítették viszontagságokkal teli rövid életében. Milton, a költő, olyan szegényen halt meg, hogy egy barátja fizette ki a temetési költségeket. A festők fejedelme, Rembrandt, akinek egyik munkája 1941-ben 300.000 holland forintért cserélt gazdát, a társadalomból kitalasztva, a legnagyobb nyomorban fejezte be életét. Hosszan folytathatnánk a világ nagy művészeinek, szellemeinek úgynevezett „romantikus“ élettörténetét, jobbanmondva tragédiáit. De itt nem ez a célunk. Csupán azért mutattunk be egy-két élettorzót, hogy megláttassuk az alkotó és a közönség viszonyát, életbevágó kapcsolatát. Hogy melyik részről történik leginkább mulasztás, ahhoz nem fér kétség. Pedig világosan megállapítható, hogy milyen nagy veszteséget jelent nemcsak egy nemzetre, hanem az emberiség számára is a kimagasló értékek fel nem ismerése. Kis közéleti nagyságok szinte kötelező tisztelete, életelőnyei mellett milyen kevés jut, sőt sokszor semmi azoknak, akik alkotásukkal évszázadokra beírják nevüket a kultúra történetébe!

Ennél a problémánál megint előtérbe kerül a nevelés szerepe. A hosszú évek anyagát képező pszichológiai és esztétikai mozaikszemcsekből tevődik össze az a művészeti intellektualizmus, mellyel ifjúságunkat az egyéni kereséshez is eljuttatja. Nem az ismétlődést és a hasonló fölfogást fogja keresni és megérteni egy festményen, épületen vagy szobron, hanem elsősorban az eredetiség új kifejezését, mely másoktól megkülönbözteti. Sokan ugyanis csak azt értik meg, amit már megtanultak látni.

A művészet iránti szeretet és megbecsülés érzéseit nem biztosíthatja csupán az iskola, illetve a rajz és művészeti órák munkája, hanem csakis olyan légkör, mely ennek nélkülözhetetlen kiegészítője. Ide sorolható a kulturát sugárzó város, a jóízű berendezett és felszerelt iskola, az otthon, a természeti szépséggel megáldott vidék stb. Sok tanuló otthona nélkülözi a szép feltételeit. Ezért szükséges, hogy az iskola pótolja ezeket a hiányosságokat, meg az olyan irányú fejlesztést, amelyet a szülői ház nem adhat.

A szépérzék fejlesztését az iskolán kívül elsősorban az otthon segítheti elő. Hiszen a gyermek idejének legnagyobb részét otthon tölti, tehát legnagyobb hatással is ez kell, hogy legyen rá. Bizonyára sokan vallják velünk együtt azt, hogy nem mindegy, mit hall az ember gyermekéveiben a szülői házban, környezetében, de az sem mindegy, hogy mit lát! Nemcsak a hallott szó, hanem a látott kép is nyomot hagy az ember lelkében. Ez is éppen úgy építhet vagy rombolhat érzéseket, mint az előbbi. Sőt a vizuális típusúaknál ez még maradandóbb nyomokat hagy.

Nem szándékozunk fölsorolni mindazt az ezernyi lehetőséget, amely-lyel elősegíthető otthonunkban a művészi nevelés ügye. Itt csak a jó-szándékot hangsúlyozom, a többbit majd diktálja a szülői szív meleg-sége. Arra sincs szükség, hogy művészettörténeti előadásokkal irányít-gassuk jól-rosszul gyermekeinket. Csak egyről gondoskodjunk, *hogy valóban szépet, izlésest lásson.* A többbit elvégzi maga a nézés. *Pusztán a szép látása is elegendő ahhoz, hogy a szép igényében nevelődjék gyer-mekünk.* Elhibázott nevelés az, ha a szülő csak a gyermeke értelmének csiszolására gondol más, ugyancsak magasrendű tényezők rovására. *Az igazi nagy embereket, alkotókat elsősorban a gazdag, kiművelt lélek jel-lemzi. Ez a forrása a nagy tetteknek, melyeknél az értelem csupán for-mába öntője a lelki inspirációknak.*

Nem mindenki teheti, hogy művészi értéket képviselő bútorral, sző-nyeggel, szoborral, vagy festménnyel ékesítse lakását. De múzeumot, képkiallításokat látogathat. Egy-két jól illusztrált művészeti könyvet és folyóiratot is vásárolhat. Ezt aztán ne csukjuk be könyvszekrényünkbe, hanem tegyük a család asztalára, hogy a magyar föld terméke, a kenyér mellé a magyar lélek gyümölcse is odakerülhessen.

Így válhat az iskolai és otthoni nevelés teljessé: a hasznos és a szép célkitűzésével harmónikussá formáljuk a fejlődő lelket. Adjunk szépet gyermekeinknek, hogy életüket szebbé és boldogabbá tehessük, ahogy Mécs László találóan írta versében: „Vadócba rózsát oltok, hogy szebb legyen a föld.“

Bars László.

I.

Iskolánk létrejötte és nyolcosztályúvá fejlődése.

A Debreceni M. Kir. Középfiskolai Tanárképzőintézet elnökségének, *Dr. Pap Károly* egyetemi ny. r. tanár, elnök, *Dr. Szabó Dezső* egyetemi ny. r. tanár, helyettes elnök urak és az Igazgatótanács kezdeményezésére, már évek óta folytatott előkészítő munkájának eredményeképpen, *Dr. Szily Kálmán* vallás- és közoktatásügyi államtitkár úr nagyhorderejű elgondolása alapján alakult meg 1936. nyarán iskolánk, amelynek felállítását ezen előkészületek alapján *Dr. Hóman Bálint* vallás- és közoktatásügyi miniszter úr 1936. szeptember 10-én kelt 36.565/1936. V. 1. ü. o. számú leiratával rendelte el.

Az iskola céljaira a Vallás- és Közoktatásügyi Miniszterium a Simonyi-út 12. szám alatt lévő Stégmüller-villát vette bérbe s alakította át *Paczó Márton* műszaki tanácsos úr tervei alapján.

Az első iskolai évet az 1936. szeptember hó 22-én tartott évnyitó ünnepséggel kezdtük meg.

Az iskola I. és V. osztállyal indult, mégpedig az I. az új középfiskolai törvény alapján, mint gimnáziumi osztály, az V. mint reál-gimnáziumi, amelyben a második modern nyelv a francia.

A második esztendőben, 1937—38-ban újból I. és V. osztályt nyitván, négy osztályunk volt: I., II., V. és VI., a harmadik esztendőben öt, I., II., III., VI. és VII., a negyedik évben hat, I.—IV., VII. és VIII., az ötödik esztendőben szintén hat, I.—V. és VIII., a hatodik évben ugyancsak hat, I.—VI. most már teljesen a gimnáziumi tanterv alapján, a hetedik évben hét, I.—VII., a jelen tanévben pedig nyolc, I.—VIII.

Ezzel az esztendővel tehát intézetünk nyolcosztályú gimnáziummá fejlődött.

Mi, az iskola munkásai, elfogódott lélekkel állunk meg a szívünkhöz nőtt intézet történetének első, legjelentősebb határkövénel és csendben adunk hálát a Mindenhatónak, hogy 8 esztendei kemény munkánk eredményét megérnünk engedte s hálával gondolunk mindazokra, felettesekre és barátokra, akik e sokszor küzdelmes időkben a magunk elé tűzött nemes célok megvalósításában támogattak. Nem voltak könnyűek ezek az esztendők, hisz kezdő iskolánk is 5 éve érzi a háborús nehézségeket s ép ezek miatt sem valósulhatott meg a felettes hatóság és az intézet eredeti terve: a különleges munkánkat megkönnyítő új iskolaépület, a tanuló-otthon és a tanárjelöltek intenzívebb nevelését biztosító kollégium. A magyar tanárképzés még erőteljesebb munkálása és a külső, végleges keretek, az épületek megalkotása az a cél, amely felé most már a fejlődés további során törnünk kell és törni óhajtunk.

II.

Iskolánk az 1943—44. tanévben.

1. Változás a felügyeleti hatóságban. Az év folyamán nyugalomba vonult fáji *Fáy István* államtitkár úr, aki iskolánk fejlődésének kérdését mindig szívén viselte és jóakarató intézkedéseivel támogatta ügyeinket.

Tisztelettel köszönti az intézet az új államtitkár urat, *dr. Mester Miklóst*, bizton remélvén, hogy — amint a viszonyok erre módot engednek — meg fogja teremteni számunkra azokat a munkalehetőségeket, amelyek szélesebb utakat nyitnak majd a Tiszántúl új magyar tanár-nemzedékének nevelésére.

A Tanárképzőintézet elnöki székét *Dr. Hankiss János* egyetemi ny. r. tanár úr után az év elején *Dr. Pukánszky Béla* egyetemi ny. r. tanár úr foglalta el, akit hivatalba lépése alkalmából küldöttségileg köszöntöttünk s aki kitüntető érdeklődéssel kísérte egész éven át munkánkat. Ugyancsak tisztelettel üdvözöljük az Igazgatótanács tagjainak sorában az év folyamán taggá kinevezett *Dr. Karácsony Sándor* egyetemi ny. r. tanár urat, a pedagógia professzorát, aki eddig is mindig jóakarató támogatásával segített munkánkban.

2. A tanári testület személyi ügyei. A Kormányzó Úr 1943. június hó 30-án kelt legfelsőbb elhatározásával *Dr. Jausz Béla* tanügyi főtanácsosi címmel felruházott gimn. igazgatót és *Dr. Madai Pál* c. igazgatót tanügyi főtanácsos, áll. gimn. igazgatókká az V. fizetési osztályba kinevezte. (110.256/1943. VI. 1. sz. VKM-rendelet.)

A VKM. 1943. június hó 30-án kelt 109.481/1943. VI. 1. sz. rendeletével *Dr. Bada Gyula* és *Dr. Simon László* beosztott áll. gimn. r. tanárokat a gyakorló gimnáziumi tanárok státusába kinevezte.

A VKM. az év folyamán a következő tanárokat osztotta be iskolánkhoz: az 1943. szeptember hó 16-án kelt 110.046/1943. VI. 1. sz. rendelettel *Rudnay Károly* ungvári áll. gimn. r. tanárt, az 1943. szeptember 21-én kelt 111.086/1943. VIII. 1. sz. rendelettel *Dr. Pócze János* hajdúnánási ref. gimn. tanárt, az 1943. szeptember hó 28-án kelt 110.839/1943. VIII. 1. sz. rendelettel *Dr. Ember Ernő* debreceni ref. gimn. tanárt, h. igazgatót (e kettőt az 1943. szeptember 30-án kelt 112.216/1943. VIII. 1. sz. rendelettel áll. gimn. r. tanárokká nevezte ki), az 1944. március 1-én kelt 98.066/1944. VIII. 1. sz. rendelettel *Dr. Borbély András* kisújszállási ref. gimn. tanár, h. igazgatót és ugyanakkor áll. gimn. r. tanárrá nevezte ki, az 1944 március hó 10-én kelt 98.294/1944. VIII. 1. sz. rendelettel *Dr. Nagy József* kolozsvári áll. gyakorló gimnáziumi r. tanárt.

Barra György gyakorló gimnáziumi tanárt az 1943. december hó 18-án kelt 86.027/1943. VIII. sz. rendelet azonnali hatállyal a debreceni tanker. kir. főigazgatósághoz osztotta be szakelőadói teendőik ellátására. Hat esztendőn keresztül volt intézetünknek tanára s így azok közé tartozott, akik tanári közszellemünk kialakításában hatékonyan résztvettek. Nemcsak kitűnő gyakorlati pedagógus volt, aki eredményesen tanított és erőteljes egyénisége révén igen jól nevelt, hanem elsőrangúan képzett elméleti szakember is, akinek a mult év nyarán megjelent mennyiség-tani módszertana általános elismerést aratott. Mindezekben felül pedig kitűnő modorú kartárs és egyenes, férfias lelkű jóbarát volt, aki színes egyéniségével értéket jelentett az iskolának. Sajnálattal vettük tudomásul, hogy újból egy, a gyakorló gimnáziumi munkára, a vezető tanárságra példa-

szerűen alkalmas egyéniséget kellett elveszítenünk, de kartársi szeretettel kívánjuk, hogy további pályáján is az Isten áldása kísérje.

Óraadóként működtek intézetünkben a VKM. rendelkezése alapján a tanév folyamán: *Molnár András* okl. középiskolai tanár, egyetemi lektor, aki az egész évben a VI. és VII. osztályban, 1944. január 27-től kezdve pedig az V. osztályban is franciát, *Dr. Satory József* egyet. tanársegéd, a Tanárképzőintézethez beosztott áll. gimn. tanár, aki az év elejétől 1944. január 10-ig, majd leszerelése után 1944. március hó 1-től a tanév végéig az I., II., IV. és V. osztályban természetrajzot, *Nagy Géza* ref. gimn. tanár, aki 1944. január hó 10-től március hó 20-ig az V. osztályban mennyiségtant, *Makranczy Béla* áll. felsőiparisk. tanár, aki 1944. január hó 10-től február hó 5-ig a VII. osztályban mennyiségtant és természettant, *Szabó József* áll. gimn. testn. tanár, aki az egész év folyamán az I., V.—VIII. osztályban, 1944. február hó 1. után pedig mind a nyolc osztályban testnevelést, *Törös Károly* ref. tanító, lev. ifjúvezető előadó, aki 1944. február hó 1-ig a II.—IV. osztályban testnevelést, *Musza Ferenc* ref. lelkész, orgonista kántor, aki 1944. január hó 10-től az I.—III. osztályban éneket tanított. — Fogadják valamennyien az intézet őszinte köszönetét és háláját a hathatós támogatásért. — A róm. katolikus hittant *Hutai Ferenc* róm. kat. hitoktató, szentszéki bíró, a gör. kat. hittant *Dr. Csobay András* önálló hitoktató, gör kat. áldozópap, a református hittant *Dr. Módis László* ref. hitoktató, az evangélikus hittant pedig *Dönsz Tivadar* ev. hitoktató tanította. A református vallásórák a délelőtti tanrend keretében voltak elhelyezhetők, a róm. kat. hittanórákat azonban a hittanár úr nagy elfoglaltsága miatt 2 órára összevonva délutánra kellett tenni, de ezek is az iskolában tartattak. A gör. kat. hittanórákat (heti 1 óra) és az evangélikus hittanórákat (heti 5 óra) a hitoktató urak az intézeten kívül tartották.

A tanári testület tagjai az év folyamán a következő megbízásokat teljesítették: *Dr. Jausz Béla* igazgató 1943. november hó 18-án a jászberényi áll. gimnáziumban tanulmányi felügyeleti látogatást végzett a magyar nyelvi órakeres, 1944. április havában a nagyváradi áll. Szent László gimnázium B. tagozatának érettségi vizsgálatain elnökölt, a tanári testület tagjai közül pedig kormányképviselők voltak 1944. április havában *Dr. Csinády Gerő* a debreceni ref. gimnázium A. tagozatának, *vitéz Fehérváry Dezső* a nagyváradi r. kat. Szent Orsolya rend leánygimnáziuma, *Gyarmathi László* a karcagi ref. Nagy-Kún gimnázium, *Dr. Kiss Árpád* a nyiregyházi ev. Kossuth-gimnázium és ev. leánygimnázium, *Dr. Madai Pál* a hajdúböszörményi ref. gimnázium, *Dr. Tóth Lajos* a nagyváradi ref. Szilágyi Erzsébet leánygimnázium és a debreceni ref. gimnázium B. tagozatának érettségi vizsgálatain.

3. **Tanárok tanulmányi útjai.** A megrövidült szorgalmi idő miatt ebben az esztendőben nem nyílt alkalom arra, hogy tanáraink folytassák a helybeli iskolákban azokat a látogatásokat, amelyeket a múlt évben — a testvériskolák igazgatóinak szíves engedelmével — megkezdték abból a célból, hogy iskolánk állandó érintkezést tartson fenn a többi iskolákkal és az ott folyó pedagógiai élettel. Reméljük, hogy e munkánkat a következő esztendőben folytathatjuk.

4. **Hivatalos látogatások, vendégeink.** Sokszor látogatott el hozzánk új elnökünk, *Dr. Pukánszky Béla* egyetemi ny. r. tanár úr s mind ő, mind *Dr. Szabó Dezső* egyetemi ny. r. tanár úr, a Tanárképző Intézet elnökhelyettese állandó figyelemmel kísérték munkánkat. Az igazgató-

tanács tagjai és az egyetem bölcsészeti karának professzorai közül is többen jelentek meg a bemutató és próbatanításokon. Gyakran keresték fel iskolánkat és érdeklődtek az iskolánkban folyó munka iránt helybeli és környékbeli kartársaink is.

5. **Az 1943—44. iskolai év tanulmányi tekintetben.** A beírásokat 1943. június hó 12-én tartottuk a 9100/1943. sz. rendelet alapján, a pótbeírásokat pedig a 9222/1943. sz. rendelet alapján 1943. október hó 28., 29-én és 30-án. A javítóvizsgálatokat rendtartásszerűen szeptember hó 6-án folytattuk le. Minthogy a már idézett 9222/1943. sz. rendelet a tanév megnyitását 1943. november hó 3-ára halasztotta, viszont gondoskodni óhajtottunk arról, hogy a tananyagból ne kelljen ilyen nagy részt kihagyni, a kényszerszünet tartamára olyan természetű feladatokkal és házi munkával láttuk el a tanulókat, amelyeket odahaza mindenki könnyen elvégezhetett. A kiadott leckéket az első tanítási hetekben számon is kértük. A tanévnnyitó értekezletet 1943. október hó 30-án, az évnnyitó ünnepséget pedig 1943. november hó 3-án tartottuk a következő renddel: Reggel 8 órakor a róm. kat. vallású tanulók tanári vezetéssel a Szent László Collegium kápolnájában voltak *Veni Sancten*, ahol *Hutai Ferenc* szentszéki bíró mondta a misét, a református és evangélikus vallású tanulók pedig ugyancsak tanári vezetéssel az egyetemi templomba mentek, ahol *Dr. Módis László* ref. hitoktató tartott évnnyitó istentiszteletet. (Az ev. vallású tanulók előző vasárnap saját templomukban is voltak.) D. e. 9 órakor az intézet udvarán az igazgató évnnyitó beszéde és az iskolai rendszabályok ismertetése után a nemzeti zászló előtt tisztelgett az ifjúság, majd 10 órakor kezdődött a tanítás. — A jelen tanévvel megkezdttük az V. osztályban a második élő idegen nyelvnek, a franciának bifurkálását felváltva olasszal és angollal a VKM. 107.260/1943. VI. 1. sz. rendelete alapján. A jelen tanévben az V. osztályban a tanulók egyik csoportja franciát, a másik olaszt tanult. (A jelentkezés önkéntes volt.) Ez az osztály tehát végig franciát és olaszt fog tanulni. A következő 1944—45. tanévben az V. osztály egyik fele franciát, a másik fele angolt tanul. Keresztülvive ezt a rendszert, a felső osztályok közül az egyik évben a páratlanok francia-olasz, a párosok francia-angol csoportokra oszlanak majd, a másik évben pedig fordítva: a páratlanok tanulnak franciát és angolt s a párosok franciát és olaszt. Ezt az intézkedést az tette szükségessé, hogy az angol és olasz szakos tanárjelöltek is a gyakorló gimnáziumban végezhesék tanítási gyakorlatukat.

Az év elején két tanszékünk betöltetlen lévén, *Molnár András* egyetemi lektort és *Dr. Sátorj József* Tanárképzőintézethez beosztott gimn. tanárt kértük meg a VKM. engedélyével francia nyelvi és természetrajzi órák megtartására, a testnevelési órákat pedig a harctéri szolgálatot teljesítő *Ráthonyi Lajos* testnev. tanárunk helyett *Szabó József* áll. gimn. testn. tanár és *Törös Károly* ref. tanító, lev. előadó vállalták osztályösszevonásokkal. *Barra György* áthelyezése és *Dr. Pócze János*, valamint *Dr. Sátorj József* katonai szolgálata miatt január elején újabb óraadók — *Nagy Géza* és *Makranczi Béla* — beállítása és nagyobb mérvű belkörü behelyettesítés, február elején pedig *Makranczi Béla* és *Törös Károly* óraadók bevonulása miatt újabb belkörü szakhelyettesítés és a testnevelési órák összevonása vált szükségessé. Javult a helyzet március elején, amikor *Dr. Sátorj József* újból szolgálattételre jelentkezett s az egyik üresen lévő tanszék és *Barra György* helye is betöltetett *Dr. Nagy József* és *Dr. Borbély András* idehelyezése folytán. A gyakori tantárgy-

felosztási és órarend-változások mellett is teljes rendben tudtuk ellátni az órákat és a tananyag elvégzése is rendben haladt. — A karácsonyi szünet a VKM. rendelete alapján 1943. december hó 22-től 1944. január hó 6-ig tartott, a félévi értesítőket pedig a 8111/1944. sz. rendelet alapján 1944. február hó 29-én osztottuk ki. — A tanévet a 8550/1944. sz. rendelet alapján 1944. április hó 1-én zártuk, így természetesen elmaradtak a szokásos összefoglalások és a rendes évváró sajtó nevelés is. Április 1-én déli $1\frac{1}{2}$ órákor tartotta a VIII. osztály (első saját nevelésű VIII. osztályunk, tehát azok a tanulók, akik az iskola megnyitásakor első I. osztályunkba iratkoztak) ballagását, majd az igazgató mondott rövid évváró beszédet. — Az erősen megcsönkült munkidő okozta hiányok részben való pótlására minden tantárgyból házi munkákat adtunk fel, a Segítő Egyesület könyveit pedig a tanulók kezén hagytuk. A bizonyítványokat április hó 6-án d. e. 9 órákor osztottuk ki az ifjúságnak, a vidékieknek és vidékre távozottaknak pedig postán, ajánlott küldeményben juttattuk el.

6. **A tanulók száma.** Beiratkozott a júniusi rendes és az októberi pótbefirások alkalmával az I. osztályba 29, a II. osztályba 33, a III. osztályba 26, a IV. osztályba 32, az V. osztályba 24, a VI. osztályba 21, a VII. osztályba 18, a VIII. osztályba 10, összesen 193 tanuló. Évközben iratkozott be az V. osztályba 1 tanuló. Az összes beírt tanulóknak száma tehát 194 volt. — Évközben kimaradt a III. osztályból 1 és az V. osztályból 1, összesen 2 tanuló, egy tanuló pedig az I. osztályból még az év elején magántanulóvá lett és az év végén magánvizsgálatot tett. Osztályoztatott az év végén 191 nyilvácns és 1 magántanuló, összesen 192 tanuló.

7. **Valláserkölcsei nevelés.** Az 1935. VI. törvénycikk végrehajtási utasítása hangsúlyozza, hogy a valláserkölcsei nevelésnek egészen át kell hatnia az iskola életét. A tanári testület valamennyi tagja nemcsak az utasítások rendelkezésére, de egyéni meggyőződése szerint is minden alkalmat megragadott arra, hogy a valláserkölcsei érzést a tanulóknak fejlessze. A tanári kar a keresztény vallásfelekezetekhez való tartozás tekintetében vegyes összetételű, éppenúgy, mint növendékei is. De ahogy a tanárok körében — bár mindenikük öntudatosan éli a maga vallási életét — a felekezeti harmónia tökéletes, ugyanez a tapasztalatunk növendékeinknél is: felekezeti béke, megértés és szeretet uralkodik közöttük. Ezért örömmel állapítjuk meg, hogy tanulóink valláserkölcsei érzése és magaviselete ez iskolai év folyamán is kedvező színben mutatkozott meg, és ez megalapozta annak a reményét, hogy a következő tanulónemzedékek is a mostani gárdához hasonulnak. — Az iskolai vallásoktatás eredménye örvendetes. — A tanévet mindhárom vallású tanulók istentisztelettel kezdték meg, ugyanúgy fejezték be. Évközben vásár- és ünnepnapokon a római katolikus tanulók a Szent Anna plébánia-templomba jártak szentmise hallgatására. Intézetünk részéről a felügyeletet részben tanárok, részben gyakorló tanárjelöltek gyakorolták. — A reformátusok is istentiszteletre ugyancsak tanári és gyakorló felügyelettel jártak. A reformáció emlékünnepét is megülték. — Az evangélikus tanulók hit-tanáruk felügyeletével az ev. templomba jártak istentiszteletre. Március hó 27—28. napjain a római katolikus tanulók számára lelkigyakorlatok, a protestáns tanulók számára ugyanakkor csendes napok tartottak. — A római katolikus tanulók az év folyamán többször járultak a

gyónás és áldozás szentségéhez. A felsőosztályosok a középiskolai kongregáció tagjai és annak ülésén rendszeresen résztvettek. — A református tanulók egész év folyamán résztvettek Biblia-körökön és a Soli Deo Gloria Szövetség munkájában. Vallásos lapokat járattak, úrvacsorát vettek.

8. Hazafias nevelés, iskolai ünnepélyek és megemlékezések. A drámai gyorsasággal pergő, valóban új világot alakító események, a minden egyéneken átrendülő feszültségek az iskolai élet munkáját sem hagyják meg a maga zavartalan békéjében. Az ilyen korszak, mely önmagában is súlyos tanulságokat nyújt mindenki számára, különösen alkalmas arra, hogy az ifjúság táguló lelke előtt kézzelfogható valósággá legyen sok olyan tény, amit máskor csak nehézkes tanulmányok eredményeként szűrhet le magának.

A hazafias nevelés, melynek célja a magyar nemzeti gondolat, közös magyar szellemiség, egységes célokat maga előtt látó nemzettest és lélek kialakítása, mely társadalmi osztályokon, felekezeteken, széthúzó részérdekeken felül mindent a közös haza fennmaradásának és boldogulásának rendel alá, ma természetes követelménye a jelen zajló életének, de természetes vágya a magyar ifjúságnak is. A mai ifjúság tenni akar, termékeny munkára készül fel, be öhajt illeszkedni abba a közösségbe, amelyben felnőtt és megfelelő ember akar lenni a neki megfelelő helyen.

Mindezekre való tekintettel az iskola kettőzött figyelemben részesíti a rendelkezésre álló lehetőségek és alkalmak sorát, és mindent elkövet az iskolai hagyományok teremtése, a nemzeti szellem ápolása, de főként a jelen és a következő nemzedékekre háruló nagy feladatok tudatos meglátása, célul való kitűzése érdekében. Alkalom nyílik erre minden tárgy tanítása közben, a közös kérdések megtárgyalásában, de iskolai és nyilvános ünnepélyek látogatása alkalmával is.

Évkönyvünknek ez a fejezete csak az iskolai ünnepélyek és megemlékezések felsorolására ad módot. Ilyen irányú munkánkat a fenti szempontok vezették: őszinte, mesterkéeltségnélküli bensőségességre törekedtünk. A szülőket több alkalommal meghívtuk iskolánkba. Nagyobb nyilvános ünnepély rendezését azonban a kis tanulólétszám miatt nem kíséreltük meg. Megemlékezéseink és ünnepélyeink a következők voltak:

Szeptember 28—30. napjain osztályonként összehívtuk a tanulóifjúságot és a mai idők megkövetelte szorgalomra és magyar erőfeszítésre intve őket, kijelöltük a miniszteri rendelkezés értelmében a viszonyok kényszerítő hatalma következtében meghosszabbodott szünetre a házi feladatokat.

Október 22-én a Magyar Rádió „Debreceni képek“ c. hangfelvételében részleteket vett fel a dr. Csinády Gerő tanár vezetésével az V. osztály részére rendezett erdei tanulmányi kirándulásról.

November 3-án tartottuk évnyitó ünnepélyünket.

November 10-én d. u. $\frac{1}{24}$ óraker között tette a Rádió az „Őszi séta a debreceni Nagyerdőben“ c. hangképében azt a riportot, amelyet okt. 22-én vett fel az V. osztály erdei tanulmányi kirándulásáról.

November 18-án az Önképzőkör ülésén Molnár József vezető tanár megemlékezett a finn-ugor rokonságról és a takarékoságról.

November 27-én dr. Szily Kálmán nyug. államtitkár, intézetünk létrehívója díszdoktori avatásán résztvettek az igazgató vezetésével a

tanári kar küldöttsége és a VI.—VIII. osztályok tanulói. Az intézetre kitéztük a nemzeti lobogót.

December 4-én az igazgató átadta a cserkész- és leventecsapatnak az új ifjúsági otthont.

December 6-án, Kormányzó Urunk nevenapján a tanári kar és az ifjúság istentiszteleten vett részt. Az intézetre kitéztük a nemzeti lobogót.

December 11-én a limanovai csata emlékének napja volt.

December 18-án az igazgató kihirdette az ifjúságnak, hogy az „Adjunk apát a hadiárvának“ c. dolgozat megíratásának a tavasszal megrendezett országos versenyén Hankiss János VIII. o. t. pályadíjat nyert, Botos Barna VII. o. t. és Maklár Elek VI. o. t. pedig dícséretben részesült.

Január 19-én az Árpádházi Boldog Margit szentté avatásának ünnepén miniszteri rendelet alapján szünet volt.

Március 15-e az egész magyarság ünnepe. Iskolánk is kivette belőle részét. Ünnepegyünk az Egyetem XII. sz. előadótermében az egész tanári kar, a tanárjelöltek és a tanulóifjúság részvételével tartottuk meg a következő műsorral: 1. Nemzeti Hiszekegy. 2. Rudnay Károly tanár felolvasta a honvédelmi miniszternek a Kormányzó Úr nevében a leventékhez intézett ünnepi szövegét. 3. Hankiss János VIII. o. t. összekötő szövegével kapcsolatban, amelyben a nap jelentőségét méltatta, egyszerűen a gimnázium teljes nyolc évfolyamát itt először végzett osztály lelki fejlődését is összegezte, Sztanó Lajos VIII. o. t. Berzsényi: A magyarokhoz c. költeményét, Neudold József VIII. o. t. Vörösmarty: Himnuszát, Sárréti Pál VIII. o. t. Petőfi: A magyarok istene c. költeményét, Fazekas Lajos VIII. o. t. Tompa: Ikaruszát, Hankiss János VIII. o. t. Ady: Szép magyar sors c. költeményét, Székely László VIII. o. t. Illyés Gyula: Ozorai példa c. versét, Szanyi Gyula Ady: A Kalota partján c. költeményét mondta el, Farkas István VIII. o. t. pedig ünnepi beszédet mondott. 4. Szózat.

Március 20-án iskolai ünnepélyt tartottunk Kossuth halálának 50. évfordulóján a következő műsorral: 1. Himnusz. 2. Tompa Andor VII. o. t. elszavalta Sajó Sándor: Kossuth c. költeményét. 3. Ünnepi beszédet mondott Dr. Madai Pál tanügyi főtanácsos. 4. Fazekas Lajos VIII. o. t. szavalta Ady: Kossuth halálának évfordulójára c. költeményét. 5. Szózat.

Április 12-én érkezett az Államtudományi Intézet Táj- és Népkutató Osztályának átirata, amely szerint iskolánk táj- és népkutató csoportja a III. Országos Középkisiskolai Táj- és Népkutató Pályázaton holtversenyben megnyerte a munkaközösségek versenyének I. díját. — Mivel az iskolai év váratlan bezárásával a fenti örvendetes eredményt nem volt módunkban az egész tanulóifjúsággal közölni, ez úton hozzuk valamenynyök tudomására a végzett szép munka elismeréséül és példaadásul. Az egyéni pályázaton nyert díjakat az Önképzőkör rovatában közöljük.

Május 21-én, a Hősök vasárnapján kitéztük a nemzeti lobogót a résztvevőink a város által rendezett ünnepélyen.

9. Szülői értekezletek. Kezdetől fogva közvetlen összeköttetésre törekedtünk a szülőkkel. Ez részben fogadó órák, részben a szülői értekezletek útján történt. A fogadó órák időpontját úgy sikerült az idén is megállapítanunk, hogy nemcsak intézetünk rendes tanárainak, hanem óraadó

kartársainknak és a hitoktató uraknak fogadó óráját is egy napra, keddre tudtuk összetömöríteni. Ez mindenesetre nagy könnyebbséget jelentett a szülők számára. A fogadó órák hasznos megbeszélések alkalmát nyújtották. A szülők szívesen és gyakran kerestek fel bennünket és így tanulóinknak iskolánk kívüli életkörülményeiről a tanárok értékes, a nevelésben felhasználható adatokat szereztek, másrésztől a szülők értesültek gyermekeik oly szokásairól, melyek gondos figyelmüket elkerülték. Így aztán a fogadó órák közvetlen és barátságos hangú megbeszélései nemcsak elméleti, de nem egy esetben valóban gyakorlati eredményekkel jártak. A szülői értekezletek teljes, sőt egyenesen meglepő érdeklődéssel folytak le, azért ebben az esztendőben sem tudtuk intézetünkben megtartani, mivel megfelelő nagyságú terem nem áll rendelkezésünkre. Így a Központi Egyetem XII. sz. tantermét voltunk kénytelenek erre a célra elkérni, amelyet Dr. Fest Sándor egyet. ny. r. tanár úr, a bölcsészettudományi kar e. i. dékánja készséggel bocsátott rendelkezésünkre. Fogadja e lekötelező szívességéért iskolánk háláját.

Az első szülői értekezletet december 15-én tartottuk. *Bars László* tanár olvasott fel „Lélekformálás a művészeti nevelésben“ címmel. A második értekezletet meghirdettük már, de az egyetem fűtésének megszüntetése miatt előbb elhalasztottuk, uóbb az iskolai év korai bezárása miatt végleg el kellett ejtenünk.

10. A tanulók egészségi állapota. Egészséges tantermek, egészséges környezetben. Ez a jellemzője ideiglenes iskolánknak. A nagyerdei villanegyed legszebb, leglevegősebb útján sikerült berendezni ideiglenes otthonunkat, amíg a vallás- és közoktatásügyi kormányzat nem dönt a végleges iskolaépület felépítése ügyében. Mostani iskolaépületünk már helyénél fogva is biztosítja tanulóink számára minden időszakban a friss, egészséges levegőt. Az országos híru kertvárosrész virágos és falombos környezetébe az ifjúság eleven életét, vidám kedvét hozta iskolánk. Amilyen egészséges iskolánk helye, éppolyan tiszták, levegősek, jól fűthetők tantermeink is. A szülők gondosságán kívül bizonyára a fentemlített tényezők is nagyban hozzájárultak ahhoz, hogy néhány elszigetelt járványos betegségen kívül alig volt súlyosabb természetű megbetegedés.

11. A nyelvvédő mozgalom iskolánk ifjúsága körében feltűnően nagy érdeklődésre talált. A tanulók a magyar nyelvi órák keretében és a Magyar Nyelvvédő Könyv alapján a szükséges útbaigazításokat évek óta megkapják, úgyhogy a nyelvtisztítás szempontjai tudatosulnak bennük. Az 1941/42. évtől kezdve főként az önképzőköri munka során kapott helyet a nyelvvédelem. A tanulóknak annyira vérükké vált nyelvünk ügye, hogy a mozgalom sikere teljes mértékben biztosítottnak ígérkezik.

12. A természetrajz tanításában nagy gondot fordítottunk a szemléltetésre, amiben nagy segítségünkre volt a Debreceni Középiskolai Növénykert is, mind növények és növényrészek szolgáltatásával, mind a helyszínen való bemutatásokkal.

13. Állat- és növényvédelem. Iskolánk elhelyezése ideiglenes lévén, a faültetés nem volt megvalósítható; azonban mindent elkövettünk, hogy tanulóinkat az állatok védelmére, a növények szeretetére neveljük. A madarak és fák napját a tanév korai befejezése következtében nem ülhettük meg.

14. Filmoktatás. Különösen a reáliák tanításban vezető tanáraink hathatós segédeszközként használták a VKM. oktatófilm-kirendeltségé-

nek kitűnő filmanyagát is. A természetrajzi órákon 18, a földrajzi oktatás keretében 26, a vegytani órákon 2, a történelemórákon 5, a természettani órákon 14 és a ref. hittanórákon 6, összesen 73 film került vetítésre. Szükségesnek tartjuk rámutatni, hogy az oktatófilm-kirendeltség a legnagyobb előzékenységgel és pontossággal teljesített minden ez ügykörbe vágó szolgálatot.

15. **Diáklevelezés.** Iskolánk tanulói a múlt évek folyamán felvett érintkezést a német és finn diákokkal ez évben nem folytatták. A postai és egyéb nehézségek miatt minden ilyen fáradozás eredménytelen maradt.

16. **Testnevelés.** Minthogy intézetünknek tornaterme nincsen, ebben az évben is a nm. VKM. engedélyével a Debreceni Torna Egyesülettel kötöttünk egyezséget.

Ezt a tornatermet az egész iskolai évben használtuk. Ősszel és tavasszal a DTE nagyerdei sporttelepén is tartottunk órákat.

A mindennapos testnevelést a nm. VKM. engedélyével nem tartottuk meg, mert az intézetünkhöz kinevezett *Ráthcnyi Lajos* testnev. tanár harctéri szolgálatot teljesít és a testnevelési órák tartásával megbízott tanárok nem tudták vállalni a reggeli testnevelési félórakat is a saját intézetükben lévő elfoglaltságuk miatt.

17. **Levente-munka.** Az 1943—44. iskolai évben 130 fővel az iskola leventeköteles tanulói egy csapatot alkottak, melynek csapatparancsnoka 1944. január hó 10-ig *Dr. Pőcze János* áll. gimn. r. tanár volt. Nevezett harctéri szolgálatra való behívása után *Rudnay Károly* áll. gimn. r. tanár vette át a csapatparancsnokságot. Ő és *Gyarmathi László* áll. gimn. r. tanár, mindketten levente-tisztek, vezették a foglalkozásokat. A levente-munka mindenben az előírásnak megfelelően folyt le s a csapat minden leventemegmozdulásban résztvett. 1944. február hó 10-én *Simon Béla* ezredes, a 17. honv. ker. kieg. lev. parancsnoka megszemlélte a csapatot és megelégedését fejezte ki. 1944. május hó 11-én *vitéz Katona Béla* alezredes, mint bizottsági elnök levezte a honvédpróbát, köszönetét nyilvánította a parancsnokoknak lelkes munkájukért és a vizsgázot-takhoz buzdító szavakat intézett.

18. **Adományok, jutalmak.** A VKM 200 pengőt adományozott a tanulók segélyezésére. Ebből az összegből *Farkas István VIII. o.*, *Borsi Emil VI. o.*, *Lakatos István V. o.* és *Oláh Tibor I. o.* tanuló 50—50 P-t kapott. *Debrecen sz. kir. város* szociális ügyosztálya február hóban 53 pengőt adományozott szegény tanulók segélyezésére. Ebből az összegből *Fazekas Lajos VIII. o.*, *Lengyel Zoltán VII. o.*, *Ottományi Sándor VI. o.*, *Gulyás László V. o.* és *Nagy Lajos III. o. t. 11—11*, illetve 10—10 pengőt kapott.

A tanári könyvtár részére ajándékoztak: VKM. 149 darabot 2,047.34 P értékben, ebből 47 darabot 212.04 P értékben az állami gimnáziumok engedtek át kettős példányaikból a VKM. 108.348/1943. számú rendeletére; továbbá *Molnár József* 3 darab 36 P, *Dr. Madai Pál* 2 darab 50 P, *Kiss József* 1 darab 5 P, *Dr. Merényi Oszkár* 3 darab 14 P, Bibliográfiai Központ 4 darab 7 P, Cserkészszövetség 1 darab 3 P, Rege Könyvkiadó 1 darab 3 P, Keleti Kereskedelmi Főiskola 1 darab 2 P, Budapesti Statisztikai Hivatal 3 darab 15 P, Athenaeum 1 darab 8 P értékben.

A tanári testület a Debreceni Tisza István-Tudományegyetem Bölcsészettudományi Karával és a Debreceni m. kir. Középfiskolai Tanárképzőintézettel együtt egy *hadiárva* nevelését vállalta el.

III. Iskolánk felügyeleti hatóságai.

A Debreceni M. Kir. Középiskolai Tanárképzőintézet Gyakorló Gimnáziumának fenntartója a magyar állam, s az iskola közvetlenül a M. Kir. Vallás- és Közoktatásügyi Minisztérium fennhatósága alatt áll.

Vallás- és közoktatásügyi m. kir. miniszter: *Dr. Antal István*.
Államtitkár: *Dr. Mester István*. A középiskolák csoportfőnöke: *Dr. Kósa Kálmán* miniszteri osztályfőnök. A középiskolai ügyosztály főnöke: *Dr. K. Kováts Gyula* miniszteri osztályfőnök.

Közvetlen felettes hatóságunk: *Dr. Pukánszky Béla* egyetemi ny. r. tanár, a Debreceni m. kir. Középiskolai Tanárképzőintézet elnöke; elnökhelyettes: *Dr. Szabó Dezső* egyetemi ny. r. tanár, az igazgatótanács tagja.

A Tanárképzőintézet igazgatótanácsának tagjai: *Dr. Bárczi Géza* egyetemi ny. r. tanár, *Dr. Bodnár János* egyetemi ny. r. tanár, *Dr. Karácsony Sándor* egyetemi ny. r. tanár, *Kiss József* tanker. kir. főigazgató, *vitész Dr. Mészáros Ede* egyetemi ny. r. tanár, *Dr. Milleker Rezső* egyetemi ny. r. tanár.

IV. A tanári testület névjegyzéke és iskolai munkaköre.

1. Rendes tanárok.

Sorszám	A tanár neve és lakása	Alkalm. minősége	Képessége	Szolgálati éveinek száma		Mely tárgyakat, mely osztályokban, heti hány órában tanított	Heti órai száma	Jegyzet
				összes	ezen intézetnél			
1.	<i>Dr. Jausz Béla</i> tanügyi főtanácsos Ko-suth-utca 7.	gyak. g. igazgató	magy. nem.	25	8			Ped. teoretikum vezetője Isk. lev. pk.
2.	<i>Dr. Bada Gyula</i> Ferenc József-u. 58.	gyak. g. tanár	magyar latin	7	2	magyar I. 5. latin IV. 4. latin VII. 4. honv. ism. IV. 1.	14	A IV. o. főnöke. Az új könyvtár őre. A Segítő Egy. vezetője. Évközben tanította még a latint VI. 4.
3.	<i>Zágoni Barru György</i> Egymalom-utca 4.	gyak. g. tanár	menny.-tan term.-tan	16	7	mennyiségtan IV. 3. mennyiségtan V. 3. mennyiségtan VII. 3. természettan VII. 4	13	1944. I. 8-án áthelyeztetett.
4.	<i>Bars László</i> Pápay József-u. 10.	gyak. g. tanár	rajz	17	6 1/2	rajz I. 2. rajz II. 2. rajz III. 2. rajz IV. 2. rendk. rajz V.-VI. 2. rendk. r. VII.-VIII. 2. rajz VII. 1. rajz VIII. 1.	14	A rajzszertár őre. Évközben tanította még a mennyiség-tant I. 4.
5.	<i>Dr. Borbély András</i> Szent Anna-u 10-12.	beosztott r. tanár	menny.-tan term.-tan	15	1/2	mennyiségtan II. 4. mennyiségtan V. 3. mennyiségtan VII. 3. természettan VII. 4.	14	A VII. o. főnöke.
6.	<i>Dr. Csinády Gerő</i> Besze János-u. 12.	gyak. g. tanár	földrajz term.-rajz	18	3	földrajz I. 3. földrajz II. 4. földrajz IV. 2. vegytan VI. 2. honv. ism. I. 1. honv. ism. II. 1.	13	Az II. o. főnöke. A természetrajzi szertár őre. Évközben tanította még a természetrajzot a IV. és V. o.-ban 3 ill. 4 órában.
7.	<i>Dr. Ember Ernő</i> Szent Anna-u. 11.	beosztott r. tanár	magyar, latin, gör.	10	1	magyar III. 4. magyar V. 3. magyar VI. 3. olasz V. 4.	14	Évközben tanította még a honv. ism.-et V. 1.

Sorszám	A tanár neve és lakása	Alkalmi minősége	Képesítése	Szolgálati éveinek száma		Mely tárgyakat, mely osztályokban, heti hány órában tanított	Heti órái száma	Jegyzet
				összes	ezen intézetnél			
8.	<i>vitéz</i> Fehérváry Dezső c. igazgató Csapó-utca 59.	gyak. g. tanár	magyar latin	17	8	latin II. 5. latin VIII. 3.	8	Dijkezelő. Évközben tanította még a természetrajzot I. 2.
9.	Gyarmathy László Dobozi bérház	beosztott r. tanár	nyelv-tan term.-tan ábr. m.	10	2	mennyiség-tan I. 4. mennyiség-tan III. 3. természet-tan III. 1.	8	Irodavezető Évközben tanította még a mennyiség-tant II. 4. és mennyiség-tant IV. 3.
10.	Dr. Hegedüs Lajos egyet. magántanár Batthyány-u. 6.	gyak. g. tanár	magyar német	12	2	német III. 4. német IV. 4. német V. 3. német VII. 3.	14	A IV. o. főnöke. Évközben tanította még a honv. ism.-et III.—IV. 1—1 órában magyar IV. 4 ó.-ban
11.	Dr. Kiss Árpád Bessenyei-u. 14.	gyak. g. tanár	német francia	12	5	német VI. 3. német VIII. 3. francia VIII. 3. bölcseztan VIII. 2. honv. ism. V. 1.	12	A VIII o. főnöke A tanári könyvtár. őre. Évközben tanította még a németet III. 4.
12.	Dr. Madai Pál tanügyi főtanácsos, gimn. igazgató Sinaí Miklós-u. 5/b.	gyak. g. tanár	történelem földrajz	36	8	történelem V. 3. történelem VII. 3. történelem VIII. 2.	8	Helyettes igazgató. Évközben tanította még a honv. ism.-et VII. 1.
13.	Molnár József Bethlen-u. 58.	gyak. g. tanár	magyar francia	12	2	magyar II. 5. magyar VII. 3. magyar VIII. 3. honv. ism. VII. 1. honv. ism. VIII. 1.	13	Az önképzőkör vezetője. Évközben tanította még a természetrajzot II. 2. honv. ismeret II. 1.
14.	Dr. Nagy József Hüvelyes-u. 5.	gyak. g. tanár	magy. latin	22	1	magyar IV. 4. latin III. 4. latin VI. 4	12	A III. o. főnöke Szállás felügyelő.
15.	Dr. Pócze János Thaly Kálmán-u. 5.	beosztott r. tanár	latin német	9	1	latin III. 4. latin V. 4. német III. 4. honv. ism. VI. 1.	13	1944. január 10-től arcvonal szolgálatot teljesít.
16.	Rudnay Károly Weszprémy-u. 8.	beosztott r. tanár.	latin francia	3	1	latin I. 5. latin V. 4. francia V. 4 oszt. főnöki óra I. 1.	14	Levente csapatparancsnok. Értekezleti jegyző. Irodai segédes. Évközben tanította még a latint III. 4.
17.	Ráthonyi Lajos Izsó-utca 3.	r. tanár	testnevelés	6	6			1943. aug. 21-től arcvonal szolgálatot teljesít.
18.	Dr. Simon László Komlóssy-u. 56.	gyak. gimn. tanár	történelem földrajz	5	4	honv. ism. III. 1. történelem III. 3. történelem IV. 3. történelem VI. 3. honv. ism. VI. 1. gazdaságtan VI. 2. földrajz VII. 1.	14	A VI. o. főnöke. A cserkészcsapat és diákptár vezetője A történelmi és földrajzi szertár őre Évközben tanította még a földrajzot I. 3. honv. ism. I. 1. honv. ism. IV. 1.
19.	Dr. Tóth Lajos egyet. magántanár Kigyó-u. 33.	gyak. g. tanár	menny.-tan term.-tan	20	6	mennyiség-tan IV. 3. mennyiség-tan VI. 3. mennyiség-tan VIII. 3. természet-tan VIII. 3.	12	Az V. o. főnöke. A természettani szertár őre. Évközben tanította még a mennyiség-tant II. 4. mennyiség-tant VII. 3. természet-tant VII. 4.

2. Óraadók :

Makranczy Béla áll. felsőipariskolai tanár; tanította a természettant a VII. osztályban heti 4, a mennyiségtant heti 3, összesen heti 7 órában 1944. január hó 10-től február hó 5-ig.

Molnár András egyet. lektor, áll. gimn. tanár; tanította a franciát a VI. és VII. osztályban heti 4—4, összesen heti 8 órában. 1944. január hó 24-től, a franciát az V., a VI. és VII. osztályban heti 4—4, összesen heti 12 órában.

Musza Ferenc ref. lelkész, orgonista kántor; tanította az éneket 1944. január hó 10-től az I. és II. osztályban heti 2—2, a III. osztályban heti 1, összesen heti 5 órában.

Nagy Géza ref. gimnáziumi tanár; tanította a mennyiségtant 1944. január hó 10-től március hó 20-ig az V. osztályban heti 3 órában.

Dr. Sátorj József egyet. tanársegéd, debreceni m. kir. Középkiskolai Tanárképzőintézetbe beosztott áll. gimn. tanár; tanította a természetrajzot az I. és II. osztályban heti 2—2, a IV. osztályban és az V. osztályban heti 4, összesen heti 11 órában az év elejétől 1944. január hó 10-ig, majd 1944. március hó 1-től a tanév végéig.

Szabó József testnevelési tanár, tanulmányi felügyelő; tanította a testnevelést I., V—VI., VII—VIII. osztályokban heti 3—3, összesen heti 9 órában, 1944. február hó 1-től I—II., III—IV., V—VI. és VII—VIII. osztályokban heti 2—2, összesen heti 8 órában.

Törös Károly ref. tanító, levante ifjúvezető előadó; tanította a testnevelést 1944. február hó 1-ig a II. és III—IV. osztályokban heti 3—3, összesen heti 6 órában.

3. Hitoktatók :

Hutai Ferenc r. kat. hittanár, szentszéki bíró; tanította a r. kat. hittant az I—IV. osztályban és az V—VIII. osztályban 1—1, összesen heti 2 órában.

Dr. Módis László református hitoktató; tanította a református hittant az I—VIII. osztályokban heti 2—2, összesen heti 16 órában.

Dönsz Tivadar ev. hitoktató; tanította az evangélikus hittant az I—IV. és V—VI. osztályokban 2—2, a VII—VIII. osztályokban 1, összesen heti 5 órában.

Dr. Csobay András önálló hitoktató, g. kat. áldozópap; tanította a g. kat. hittant heti 1 órában.

4. Iskolaorvos :

Dr. Rex-Kiss Béla egyet. magántanár; tanította az egészségtant a IV. és VII. osztályban heti 1—1, összesen heti 2 órában.

5. Altisztek :

Fodor István I. o. altiszt, *Mikulás Zoltán* kisegítő szolga, *Mikulás Györgyné* napszámos, takarító.

V.

A tanárok iskolán kívüli, irodalmi, társadalmi munkássága.

Dr. Jausz Béla: Emléklapok tart. tüzérszázados. Katonai kintüntetései: ezüst katonai érdemérem a kardokkal a vitézségi érem szalagján, bronz kat. érdemérem a kardokkal a vitézségi érem szalagján, magyar bronz érdemérem hadi ékítm. kardos III. o. katonai érdemkereszt kisebbített másával, II. o. ezüst vitézségi érem kétszer, Károly csapatkereszt, magyar hadi érdemérem, erdélyi emlékérem. Az Országos Középkiskolai Tanár egyesület Debreceni Körének elnöke. A Debreceni Torna Egyesület tiszteletbeli elnöke, az Országos Cserkész Nagytanács tagja, a Magyar—Esztt Társaság választmányi tagja, a Budapesti Philológiai Társaság, az Eötvös Collegium Valtagjai Szövetségének és a Collegium Hungaricum Szövetség tagja, evangélikus presbiter. Tanárképzőintézeti előadásokat tartott mindkét fél évben „Német stílusgyakorlatok“ címmel az I—II. éves, „Irodalom-történeti szakolvasmány“ címmel a III—IV. éves német szakos egyetemi hallgatók, „A középiskolai modern nyelvi oktatás módszertana“ címmel a német- és franciaszakos és „Pedagógiai teoretikum“ címmel az összes gyakorló tanárjelöltek számára. Előadást tartott 1943. augusztusában a Nyári Egyetemen német nyelven az újabb magyar líráról 3 órában, a Szabad Egyetemen 1944. február hó 18-án „Idő-

szerű köznevelési kérdések“ címen és Nagyszalontán a Szabad Egyetemen „A nevelő felelőssége“ címen. Beszédeket mondott iskolai ünnepélyeken.

Dr. Bada Gyula: Cikke jelent meg az OKTE-közlönyben.

Zágoni Barra György: A Nemzetvédelmi Kereszt tulajdonosa, tanulmányi felügyelő. Tanárképzőintézeti előadást tartott mindkét félévben „A középiskolai matematikatanítás módszertana“ címmel.

Bars László: Tanulmányi felügyelő. A Tanárképzőintézet III. éves történelem, földrajz, természettudomány, mennyiségtan, fizikaszakos tagjai számára heti 2 órában előadásorozatot tartott „A rajzolás, illetve a táblai rajz szerepe a középiskolai oktatásban“ címmel. Hasonlóképpen több előadást tartott a gyakorló tanárjelölteknek szakcsoportonként a következő címmel: „A rajzolás mint metodikai segédeszköz a tanerők kezében“, „A konstruktív táblai rajzolás módszere és tárgyankénti alkalmazása“. Az iskola számára megfestette és ajándékká adta Dr. Szabó Dezső egyetemi ny. r. tanár, a Tanárképzőintézet elnökhelyettese arcképét.

Dr. Borbély András: Ptt. karp. c. őrmester. Erdélyi és a Délvidéki emlékérem tulajdonosa. A budapesti Philológiai Társaság, az Eötvös-Collégium Volt Tagjai Szövetségének tagja. Nemzetvédelmi előadásokat tartott az Ev. Munkás Szövetség kiújszállási csoportjában. Cikkét irt a Hajnalodik c. folyóiratba.

Dr. Csinády Gerő: Cikkeket irt a Protestáns Tanügyi Szemlébe. Az egyetemi ref. egyházkörzet tanácsosa. A VI. cserkészkerület tanácsának tagja.

Dr. Ember Ernő: Egyetemi fizetéstelen tanársegéd, a debreceni református Kollégium igazgatótanácsának előadó-jegyzője, cserkésztitisz, a VI. Kerületi Cserkész Tanács tagja, az Olaszbarátok Debreceni Monti Körének főtitkára, a Collegium Hungaricum Szövetség tagja. Megjelent cikke: „A harmincéves magyar cserkészet“ (Prot. Tanügyi Szemle, 1943. december). Előadást tartott az I. módszeres értekezleten „Mai módszeres utasításaink ősei“ címmel. A Debrecen sz. kir. város Iskolánkívüli Népművelési Bizottsága által szervezett első Munkásfőiskola igazgatója volt s ott előadást tartott „Magyar klasszikusok“ címmel.

Vitéz Fehérváry Dezső: Emléklapos tart. százados. Katonai kitüntetései: ezüst, katonai érdemérem a kardokkal a vitézségi érem szalagján, bronz katonai érdemérem a kardokkal a vitézségi érem szalagján, arany vitézségi érem, I. o. ezüst vitézségi érem, Károly csapatkereszt, magyar hadi érdemérem, II. o. német vaskereszt. Polgári kitüntetései: nemzetvédelmi kereszt. A Magyar—Észk Társaság választmányi tagja. Cikkeket irt a Katolikus Figyelő folyóiratba. Tanárképzőintézeti előadást tartott mindkét félévben „A középiskolai latin nyelvi oktatás módszertana“ címmel a latinszakos gyakorló tanárjelöltek számára.

Gyarmathi László: Emléklapos tart. tüzérfőhadnagy, cserkész csapattitisz, kerületi cserkész fegyelmi bíróság tagja, az Eötvös Kollégiumi Szövetség tagja.

Dr. Hegedűs Lajos: Egyetemi magántanár. Tanárképzőintézeti előadásokat tartott mindkét félévben „Angol irodalmi olvasmányok“ és „Angol stílusgyakorlatok“ címmel az I—II. és III—IV. éves, angol szakos egyetemi hallgatók számára. Magyar, finn és német szaklapokba nyelvtudományi, illetve fonetikai tanulmányokat irt.

Dr. Kiss Árpád: A debreceni Nyári Egyetem főtitkára. Szerkesztette a „Magyarságtudomány és nemzetnevelés“ című munkát, amelyben „Nevelés magyarul Európában“ címen cikket irt. A „Magyar lélek“ kiadványában a „Fényjelek“-ben „Önművelés, önképzés“, a „Magyar Paedagiában“ „Útak a politikai nevelés felé“ címen értekezett. A Nyári Egyetemen előadott „Nevelésünk magyar feladatai“-ról, a VKM. által Debrecenben középiskolai tanárok számára rendezett francia nyelvi és irodalmi továbbképző tanfolyamon több órás előadás keretében beszélt alábbi címenek: „Le français au programme de l'enseignement secondaire“, „La méthode et la personnalité du professeur“, „Les arts utilisables dans l'enseignement du français“. 1944. jan. 24-én Szolnokon, jan. 29-én Nagyváradon tartott előadást a tankerület egybehívott tanárai előtt „Nagyvonalú változások a világ nevelésében“ címen. 1943. okt. 30-ától nov. 2-ig résztvett a Német Tudományos Intézet évi nyelvtanítással foglalkozó értekezletén.

Dr. Madai Pál: Tanárképzőintézeti előadást tartott mindkét félévben „A történelemtanítás módszertana“ címmel a történelemszakos gyakorló tanárjelöltek számára.

Molnár József: A Magyar Nyelvtudományi Társaság, a Magyar Heraldikai és Genealogiai Társaság, a Collegium Hungaricum Szövetség tagja. Cikkei jelentek meg a Debreceni Könyvek Magyarságtudomány és nemzetnevelés című köte-

tében, az Ethnographia-Népéletben, a Magyar Néprajzi Értesítőben, a Magyar Családtörténeti Szemlében, a Debreceni Szemlében, a Debreceni Déri Múzeum Évkönyvében, a Magyar Muzsában, a Debreceni Képes Kalendáriumban és a Beretkei Árvaház Naptárában. Előadást tartott a debreceni Tisza István-Tudomány-egyetem jogi karán működő szociális tanfolyam hallgatóinak az első félévben heti 2 órában néprajzról, a második félévben heti egy órában táj- és népismereti szeminárium gyakorlatból, a debreceni Munkás Főiskola hallgatóinak: Újabbkori magyar irodalom címmel, a Tiszántúli Mezőgazdasági Kamara által rendezett Népfőiskolán: Népi írók és a nép címmel, a debreceni Múzeumbarátok Körében: Rábaközi magyar faluk élete címmel.

Dr. Nagy József: A kolozsvári tankerület tanulmányi felügyelője. Előadásokat tartott a kolozsvári Tizes Szervezet „Magyar Önismeret” című előadássorozatában s különféle kolozsvári ifjúsági szervezetekben. Sárréti népzene gyűjtését rendszeresen ismerteti dr. Molnár Imre rádiós előadásaiban.

Dr. Pócze János: Levente csapatparancsnok. Harctéri szolgálatot teljesít.

Ráthonyi Lajos: Gimn. testnevelési tanár, tart. hadnagy, a DEAC igazgató-sági tagja. Harctéri szolgálatot teljesít.

Rudnay Károly: Tart. zászlós. Katonai kiténtetési: Kormányzói dícsérő elismerés Magyar Koronás Bronzérme hadiszalagon a kardokkal, tűzkereszt I. fokozata egyszeri sebesülési pánttal. Leventeparancsnok.

Dr. Simon László: Cserkészparancsnok, a Debreceni Ady-Társaság főttkára. Előadásokat tartott az Ady-Társaságban és a Munkás Főiskolán.

Dr. Tóth Lajos: Egyet. magántanár. A debreceni m. kir. Középiszkolai Tanárvizsgáló Bizottság tagja, a Tisza István Tudományos Társaság rendes tagja, az Eötvös Kollégiumi Szövetség és több tudományos és társadalmi egyesület tagja. A folyó iskolai évben magántanári előadást tartott a Tisza István-Tudományegyetemen heti 2 órában „Hullámmechanika” címmel. A természetanszakos gyakorló tanárjelöltek számára mindkét félévben tartott tanárképzőintézeti előadásának címe: „A középiszkolai fizikatanítás módszertana”. Egyetemi előadásokat tartott mint szakelőadó a Tisza István-Tudományegyetemen az I. és II. félévben „Mechanika” címmel heti 3 órában, „Elméleti fénytán” címmel heti 2 órában és „Elméleti fizikai szeminárium” címmel heti 1 órában. Mindkét félévben tartott tanárképzőintézeti előadásai: „Kiegészítések és gyakorlatok a mechanikához”, heti 2 órában.

VI.

Gyakorló tanárjelöltek.

1. A gyakorló tanárjelöltek képzése; módszeres munka.

A) A Debreceni m. kir. Középiszkolai Tanárképzőintézet elnöksége 379/1943. tki. szám alatt az I. félévre 16 tanárjelöltet osztott be iskolánkhoz, éspedig a 16 jelölt közül 11 jelöltet kedvezményes félévi, 5 jelöltet egész évi gyakorlatra. Ezek közül az egész év folyamán nem jelentkezett 2, időközben a 94.500/1942. IV. 1. sz. rendelet engedélye alapján vidéki iskolában gyakorolt és hozzánk 3 hetes gyakorlatra jött be a félévesek közül 4, az egész évesek közül a II. félévben 2. Így az I. félévben összesen 12 tanárjelölt töltötte gyakorló idejét iskolánkban.

Az I. félév végén (február hó 29-én) a 12 jelölt közül 5 tagnak kedvezményes féléves, 4 tagnak kedvezményes 3 hetes gyakorlata telt le, 1 tag pedig próbatanítása után nem fejezte be gyakorlatát.

A Tanárképzőintézet elnökségének 59/1944. tki. sz. végzése alapján a II. félévre, de már február 1-ével, 4 új tag osztatott be kedvezményes féléves gyakorlatra. Ezek közül a 94.500/1942. IV. 1. sz. rendelet engedélye alapján vidéki iskolában gyakorolt egy jelölt. A II. félévben jelentkezett három 3 hetes gyakorló közül egy katonai behívó miatt gyakorlatát nem végezhette el. Az egész éves és 3 hetes gyakorlókkal együtt a II. félévben 7 tanárjelölt, az egész év folyamán összesen 19 tanárjelölt volt intézetünkhez beosztva és 18 végezte el törvény-előírt tanítási gyakorlatát. A gyakorló tanárjelöltek egyéb adatai a 2. és 3. pontban találhatóak meg.

A gyakorló tanárjelöltek képzése minden tekintetben a Vallás- és Közoktatásügyi Miniszter Úr 1933. évi 17.107/IV. sz. rendeletével kiadott szabályzat és utasítás előírása szerint történt. Ennek értelmében a beosztásukat követő 2 héten ke-

resztül naponként 3 órát látogattak, mégpedig elsősorban saját szakjuk óráin. E két hét leteltével történt meg végleges beosztásuk vezető tanárai mellé, akikkel óra előtt és után alaposan megtárgyalták a végzendő anyagot és a követendő módszert, majd a kivitelét. Ezek a megbeszélések alkotják tulajdonképpen a tanítási gyakorlatra való előkészületet. A nyolc osztály teljes mozgási szabadságot biztosított a jelöltek beosztása tekintetében. Mindamellett felhívtuk valamennyi jelölt figyelmét arra, hogy ne csak a beosztott órákon hospitáljon, hanem egész gyakorlati ideje alatt minél gyakrabban keresse fel a többi vezető tanár óráit is. Az egységes iskolai szellem és a komoly tanári munka lényeges feltétele t. i., hogy már kezdő korában megismerkedjék a tanár más tárgyak célkitűzéseivel, anyagával, módszerével — ha csak főbb vonásokban is — és megszerezze a körültekintő, szakfanatizmustól mentes együttes munkálkodás iránt való érzéket. Írásbeli óratervekkel készültek a jelöltek annak a tárgynak óráira, amelyből tanítani óhajtottak. Ezek a tanítási gyakorlatok a megrövidített tanév miatt nem voltak olyan bővegesen kiszabhatók, mint máskor, de az előírt 3 hetes időszakot mindig be tudtuk tartani, sőt a legtöbbször túl is léptük s idén is meg tudtuk valósítani azt, hogy másik szaktárgyból is legalább 2 órát, általában pedig 4—5 órát tanított minden jelölt. A 3—4 hetes tanítási gyakorlat utolsó napján tartott próbatanításokon igen gyakran üdvözölhettük egyetemünk bölcsészei karának professzorait. A próbatanítást megbeszélés követte, amelyen egy hivatalos és előre kijelölt bíráló, a vezető tanár, a jelenlevő szakprofesszor és az igazgató fejtették ki véleményüket. — November végétől kezdve bemutató tanításokat is tartottunk. Céljuk a már fent említett egységes tanári munka és egységes intézeti szellem kialakítása volt, ép ezert ezeken az egész tanári testület és az összes gyakorló tanárjelöltek résztvettek. Példaadás kedvéért a vezető tanárok is tartottak bemutató órákat: *Dr. Hegedűs Lajos* 1943. november hó 24-én az V. osztályban németből és *Gyarmathi László* 1944. március hó 22-én a IV. osztályban mennyiségtanból. A jelöltek közül hatan tartottak bemutató tanítást, éspedig magyarból *Tibori János* 1943. december hó 16-án a IV. osztályban, történelemből *Tábori György* 1943. december hó 18-án és *Dr. Rácz Jenő* 1944. március 30-án, mindketten a VI. osztályban, földrajzból *Szabó László* 1943. december hó 14-én a II. osztályban és *Dr. Kiss László* 1944. március hó 16-án az I. osztályban, németből *Varga Lajos* 1943. december hó 15-én a VI. osztályban.

Ezekkel a bemutató tanításokkal kapcsolatban módszeres értekezleteket tartottunk, amelyeken egyrészt az elhangzott tanítás vétetett bíráló alá, másrészt az illető szaktárgy általános módszertani elvei, sőt továbbmenően a felvetődött pedagógiai problémák is megbeszélés tárgyát alkották. E módszeres értekezletek lefolyása a következő volt: a tanítást végzett jelölt önbírálat alakjában beszámolt azokról a pedagógiai és didaktikai elvekről, amelyek munkájában vezették, órája céljáról és a kivitel sikeréről. Egy előre kijelölt bíráló taglalta azután az elvégzett munkát, de legtöbbször arra is felhasználta az alkalmat, hogy a szakdidaktika egy-egy időszerű kérdését fejtegesse. Ilyen bírálók voltak: *Agotai László*, *Bárdi Ferenc*, *Bátory Pál*, *Domokos Gábor*, *Tábori György*. Majd a vezető tanárok hozzászólásai történtek meg, végül az igazgató összefoglalta az eredményt.

Természetesen a jelöltek minden egyeből értekezletünkön is résztvettek, a tanári testület a belső és személyes természetű ügyeket a rendes értekezletek után folytatólagosan tartott zárt üléseken tárgyalta meg. Az év folyamán 27 tanári gyűlést, közülük 16 teljes ülést tartottunk. Az elméleti képzésen kívül súlyt helyeztünk még arra, hogy jelöltejünk gyakorlatilag is bekapcsolódjanak az iskola életébe és megismerjék az iskolai munka minden vonatkozását. Résztvettek az óráközi felügyeletben, isztentiszletekre jártak a tanulókkal és az értekezletek jegyzőkönyveit vezették. Jegyzők voltak: *Agotai László*, *Bíró Béla*, *Csapó Gyula*, *Domokos Gábor*, *Molnár Lajos*, *Dr. Rácz Jenő*, *Szabó László*, *Szilágyi László* és *Tábori György*.

B) A bemutató tanítások nyújtotta metodikai anyag kiegészítésére és egységbe foglalása céljából a velük kapcsolatos megbeszéléseken kívül is tartottunk módszeres értekezleteket, illetve előadásokat. *Dr. Ember Ernő* 1943. december hó 3-án, az I. félévi módszeres értekezleten „Tantervi utasításaink ősei“, *Dr. Tóth Lajos* 1944. március hó 24-én, a II. félévi módszeres értekezleten „A mennyiségtan és természettan tanításának kapcsolatai“, *Dr. Pöcze János* 1943. november hó 24-én az I. félévi nevelési tárgyú értekezleten „Az iskolai fegyelem és a leventeképzés“, *Dr. Bada Gyula* 1944. március hó 31-én a II. félévi nevelési tárgyú értekezleten „Variációs jelenségek a nevelésben és az oktatásban“ címen értekezett. A bemutató tanításokkal kapcsolatban 1943. november hó 26-án *Dr. Hegedűs Lajos* „A németnyelvi oktatás élenkítésének eszközei“, 1943. december hó 17-én *Dr. Csinády*

Gerő „Adatszerű tanítástól a korszerű földrajztanításig“, 1944. március hó 16-án Dr. Csinády Gerő „A térképvázatokról“ és 1944. március hó 23-án Gyarmathi László „A mennyiségtanítás szerepe a középiskolában“ címmel tartottak előadást. A módszeres értekezletekkel kapcsolatban nem felesleges annak megemlézése sem, hogy az igazgató minden egyes próbatanítási megbeszélésen és minden módszeres értekezleten a részletkérdések alapos tisztázása után összefoglaló értékeléseiben vagy hozzászólásaiban arra törekedett, hogy a felvetődött kérdések magasabb szempontokból is megvilágíttassanak és a neveléstudomány átfogó rendszerébe beleillesztessenek.

A tanárjelöltek elméleti képzésénél kell megemlékeznünk arról, hogy az igazgató a Tanárképzőintézetben megtartotta a tanárjelöltek számára előírt heti 2 órás ú. n. pedagógiai teoretikumokat. A tanári munka gyakorlati és elméleti részének kérdéseit fejtegető előadások bő alkalmat nyújtottak arra, hogy a jelöltek átfogó képet nyerjenek hivatásuk legfontosabb problémáiról.

Ugyancsak a Tanárképzőintézet keretében tartottak előadásokat szakok szerint a tanárjelölteknek: Dr. Jausz Béla „A középiskolai modern nyelvi oktatás módszertana“, Barra György „A középiskolai mennyiségtanítás módszertana“, vitéz Fehérváry Dezső „A középiskolai latin nyelvi oktatás módszertana“, Dr. Madai Pál „A történelemtanítás módszertana“ és Dr. Tóth Lajos „A természettanítás módszertana“ címmel, Bars László, intézetünk rajztanára pedig több előadásban ismertette a táblai munka technikáját a gyakorló tanárjelöltek előtt, mivel a tapasztalat szerint nagy szükség van arra, hogy a kezdő tanár a tábla kihasználásának lehetőségeit útmutatás alapján és helyesen sajátítsa el.

A gyakorló tanárjelölteknek természetesen rendelkezésükre állottak a folyóiratok és a tanári könyvtár.

2. Az 1943—44. iskolai év folyamán beosztott gyakorló tanárjelöltek névsora.

JELÖLÉSEK: I = az I. félévben, II = a II. félévben folytatott kedvezményes féléves gyakorlatot, I-II = az egész iskolai évben, III = az I. félévben, IV = a II. félévben volt tagja az intézetnek, V = háromhetes kedvezményes gyakorlatra beosztott tanárjelöltek.

- Agotai László, Békés, 1921. ápr. 29., ref., magyar-francia, V.
 Bárdi Ferenc, Debrecen, 1905. aug. 6., ref., történelem-földrajz, I-II.
 Bátorly Pál, Magyarhegyemeg, 1919. aug. 6., rk., történelem-földrajz, I.
 Bíró Béla, Debrecen, 1907. jan. 19., ref., történelem-földrajz, I-II.
 5 Csapó Gyula, Felsőörs, 1916. febr. 5., ref., magyar-latin, V.
 Domokos Gábor, Békés, 1920. jan. 6., ref., magyar-francia, I.
 Halász Andor, Kolozsvár, 1914. dec. 11., ref., német-angol, V.
 Dr. Kiss László, Detta, 1910. szept. 18., rk., történelem-földrajz, V.
 Molnár Lajos, Hajdúnánás, 1919. jún. 17., ref., magyar-angol, II.
 10 Nagy Károly, Nagyszénás, 1915. febr. 8., ref., történelem-földrajz, V.
 Rácz István, Ugornya, 1912. jún. 7., ref., történelem-földrajz, IV.
 Dr. Rácz Jenő, Ugornya, 1910. júl. 29., ref., történelem-földrajz, II.
 Szabó Károly, Várpalota, 1920. máj. 30., ref., magyar-német, V.
 Szabó László, Békés, 1919. júl. 29., ref., történelem-földrajz, I.
 15 Szilágyi László, Hajdúnánás, 1919. jún. 12., ref., magyar-latin, II.
 Svetlovič László, Ungvár, 1920. jún. 17., ref., történelem-földrajz, I.
 Tábori György, Tótkomlós, 1913. nov. 18., ev., történelem-földrajz, I.
 Tibori János, Alkenyér, 1919. okt. 28., ref., magyar-történelem, I.
 Varga Lajos, Szuhogy, 1920. júl. 14., ref., magyar-német, V.

3. A gyakorló tanárjelöltek megoszlása vezetőtanárok és tantárgyak szerint.

Sorszám	Vezető tanár	Gyakorló tanárjelöltek	Látogatott, illetve* próbatanítást végzett	
			osztály- ban	tárgyalt
1	<i>Dr. Bada Gyula</i>	Csapó Gyula	VI.	latin
2	<i>Dr. Csinády Gerő</i>	Biró Béla, Szvetlovics László, Dr. Kiss László* Bárdi Ferenc*, Szabó László,* Dr. Rácz Jenő Bátory Pál, Tábori György, Nagy Károly, Dr. Kiss László	I. II. III.	földrajz
3	<i>Dr. Ember Ernő</i>	Ágotai László* Szilágyi László	V. VI.	magyar
4	<i>Vitéz Fehérváry Dezső</i>	Szilágyi László*	II.	latin
5	<i>Dr. Hegedüs Lajos</i>	Tibori János*, Csapó Gyula*	IV.	magyar
6	<i>Dr. Kiss Árpád</i>	Varga Lajos*, Halász Andor* Halász Andor	VI. VII.	német francia
7	<i>Dr. Madai Pál</i>	Bátory Pál*, Biró Béla* Nagy Károly Tibori János, Dr. Kiss László Szabó László	V. VII. VIII.	történelem
8	<i>Molnár András</i>	Domokos Gábor	VI.	francia
9	<i>Molnár József</i>	Domokos Gábor* Varga Lajos, Molnár Lajos*	II. VII.	magyar
10	<i>Dr. Simon László</i>	Nagy Károly* Bátory Pál, Tábori György Bárdi Ferenc, Szvetlovics László* Bárdi Ferenc, Tábori György*, Dr. Rácz Jenő*	I. VII. IV. VI.	földrajz történelem

VII.

Tanulmányi kirándulások.

A tanév folyamán nagyobb kirándulást nem rendezhettünk. A természetrajz és földrajz keretében azonban minden alkalmat felhasználtunk a természet felkeresésére.

Az őszi hónapokban a II. és V. osztály tanulói hetenként *Dr. Csinády Gerő* tanár vezetésével tanulmányi sétán vettek részt a Nagyerdőn. Természetmegfigyelést végeztek, növényt gyűjtöttek s megtekintették a városi kertészetet. Az V. osztály egyik kirándulását a Magyar Rádió hangfelvételre vette s a debreceni képek keretében közvetítette.

VIII.

A könyvtárak és szertárak gyarapodása és állapota az 1943. költségvetési évben.

Iskolánkat a nagyméltóságú VKM. és a Középiszkolai Tanárképzőintézet elnökségének bölcs gondoskodása az idén is ellátta a legnélkülözhetetlenebb bútorokkal és tanszerekkel. Osztályaink jöminőségű és praktikus padokkal, illetve asztalokkal, táblákkal, pedagógiailag értékesíthető képekkel vannak berendezve. A képek és virágok otthonosabbá, színesebbé tették osztálytermeinket és egyéb helyiségeinket. A tanszerek és könyvtárak gyarapításában jelentős szerepet játszanak egyrészt a nagyméltóságú VKM. ajándékai, valamint a Tanárképzőintézet elnöksége által használatra átengedett és letétbe helyezett pedagógiai szakkönyvtár.

Bútorok. Gyarapodás. Vétel 49 db 7347.17 P értékben. Teljes állomány 552 db 30,551.15 P értékben.

Házi és irodai felszerelés. Gyarapodás. Vétel 92 db, ajándék 4 db, összesen 96 db 647.51 P értékben. Teljes állomány 323 db 2698.31 P értékben.

Nyilvántartási és számadási könyvek! Gyarapodás. Vétel 53 db, ajándék 3 db, összesen 56 db 170.56 P értékben. Teljes állomány 295 db 854.91 P értékben.

Tanári könyvtár. Gyarapodás. Vétel 297 db, ajándék 164 db, összesen 443 db 2280.54 P értékben. Teljes állomány 2305 db 13,200.09 P értékben.

Ifjúsági könyvtár. Gyarapodás. Vétel 271 db, ajándék 8 db, összesen 279 db 895.87 P értékben. Teljes állomány 1144 db 3593.68 P értékben.

Történelmi, művészettörténeti és klasszika-filológiai szertár. Gyarapodás nincs. Állomány 37 db 607.90 P értékben.

Földrajzi szertár. Gyarapodás. Vétel 1 db 42.50 P értékben. Teljes állomány 57 db 759.45 P értékben.

Természettani szertár. Gyarapodás. Vétel 7 db 866.34 P értékben. Teljes állomány 84 db 2649.15 P értékben.

Természetrajzi szertár. Gyarapodás. Vétel 1 db, ajándék 2 db, összesen 3 db 1590.— P értékben. Teljes állomány 1027 db 5847.41 P értékben.

Mértani szertár. Gyarapodás nincs. Teljes állomány 30 db 290.69 P értékben.

Rajzszeretár. Gyarapodás. Vétel 88 db 860.44 P értékben. Teljes állomány 115 db 954.04 P értékben.

Tornaszertár. Gyarapodás nincs. Állomány 68 db 2825 P értékben.

IX.

*Ifjúsági munka.***1. Önképzőkör.**

Vezető tanár: *Molnár József.* A VIII., VII., VI. és V. osztály tanulói vettek részt az önképzőköri üléseken. A kör tartott 2 rendes és egy díszgyűlést (március 15.), amelyen elhangzott 4 előadás, illetve felolvasás és 9 szavalat. Az előadások a magyar hazafias költészettel (*Hankiss János, VIII.*), Csokonai költészetével (*Fazekas Lajos VIII.*), Csokonai Dorottýájával (*Molnár József vezetőtanár*), Március 15. jelentőségével (*Farkas István, VIII.*) és Tóth Árpád költészetével, valamint a magyar és finn-ugor népek rokonságával (*Molnár József vezetőtanár*) foglalkoztak. A szavalók *Fazekas Lajos, Hankiss János, Neudold József, Sárréti Pál, Szanyi*

Gyula, Székely László és Sztanó Lajos VIII. o. tanulók voltak. A dolgozatok és szavazatok kiváló eredményt értek el. A kör munkáját a következő tisztikar irányította: elnök: Farkas István VIII. o. t., alelnök: Zsáry Árpád VII. o. t., titkár: Sárrethi Pál VIII. o. t., jegyző: Berényi Zoltán VII. o. t., aljegyző: Makláry Elek VI. o. t., pénztáros: Dudás László VI. o. t., könyvtáros: Balajthy Béla VII. o. t. A körnek járt a Pásztortűz című folyóirat.

Az önképzőkör keretén belül ebben az évben is megalakult a *táj- és népkutató csoport*, melynek tagjai hetenként három csoportban tartották összejöveteleiket a kezdők, haladók és már komoly kutató munkával foglalkozók számára. Vezető és irányító Molnár József tanár volt. Az első csoport a IV. osztály tanulóiból alakult: Agárdi Jenő, Albert János, Both János, Csinády János, Dalmy Tibor, Erdélyi Tibor, Keszthelyi Mihály, Király László, Kovács Tibor, Makay Sándor, Nagy József, Salánki János, Sasváry György, Szabó Endre, Szűk Tibor, Veszprémy Pál. A második csoport a VI. osztály tanulóiból alakult: Dudás László, Ér Lajos, Hajdu László, Juhász Róbert, Hankiss Elemér, Lengyel Gábor, Makláry Elek, Ottományi Sándor, Sándor László, Simonffy Emil, Vess László. A harmadik csoport a VII. osztályos tanulókból és egy VIII. osztályos tanulóiból alakult: Kerényi Imre VIII., Balajthy Béla, Berényi Zoltán, Borsos Tibor, Botos Zoltán, Botos Barna, Kaplonyi Miklós, Kovács István, Lengyel Zoltán, Leővey András, Medgyessy György, Nemes Béla, Szabó Szabolcs, Szentpétery József, Tompa András, Zsáry Árpád.

Összejöveteleinken magyar népdalokat énekeltünk és tanultunk. A vezető tanár és külön vállalkozó tagok a Magyar Táj- és Népismeret Könyvtárának eddig megjelent füzeteit ismertették s utána a felvetődő kérdéseket megbeszélték és hasznosították a maguk kutatásában. Ismertették a szakfolyóiratok idevonatkozó újabb kutatásait és a vezetőtanár régi iratok olvasására, hely- és településtörténeti módszerek ismeretére nevelte a tagokat. A néprajzi és tájismereti elméleti eredményeket a tanulók a nyári vakációban végzendő kutatásaikban fogják hasznosítani, amint ezt az elmúlt évben is cselekedték. Tavaly összesen 15 tanuló vett részt a táj- és népkutató csoport munkájában, ebben az évben az önként jelentkezők száma örvendetesen megnövekedett, amennyiben most 42 tagja volt a csoportnak. A tagok növekedése a következő évben még várható, annál is inkább, mert a tavalyi 15 tanuló közül 7 résztvett az országos pályázatban is, még pedig olyan szép eredménnyel, hogy a *közösségi versenyben az intézet tanulói első díjat nyertek*, egyénenként pedig a következő eredményt érték el: I. díjat nyert (100 P) *Botos Barna*: A debreceni Kossuth-utcai temető fejfaművészete, III. díjat (25 P) *Balajthy Béla*: A debreceni Péterfia-utcai temető fejfái és *Tompa András*: Hogyan építkeztek régen és hogyan építkeznek ma Gebén? című dolgozataikkal. Könyvtájalmat nyert *Lengyel Zoltán*: A gebei kendermunka, dicséretet *Kerényi Imre Kálmán*: Gebei népdalok, elismerést *Leővey András*: Egy debreceni gubásmester élete és *Nemes Béla*: A sárrethi gyékénymunka című dolgozataikkal. A kevés előtanulmány után ilyen szép eredményt elért tanulóknak az Országos Táj- és Népkutató Intézet elnöksége teljes elismerését fejezte ki s a nyerteseknek szép oklevelet küldött. Remélhető, hogy ez a példátmutató tevékenység még sokkal több tanulót fog ennek a nemes és nevelésre igen alkalmas munkakörnek megnyerni. Intézetünk tanulói igazi lelkesedéssel és nagy szorgalommal, sőt tudományos lelkiismerettel végzik munkájukat. A jövő évi pályázatra is több tanuló készít pályamunkát. Az önképzőkör a rendes ülések mellett ebben a tárgykörben végzi igazi hivatását.

2. Cserkészcsapat.

Intézetünk cserkészcsapatát a Magyar Cserkészszövetség Orsz. Intéző Bizottsága 1937. december 18-án tartott ülésén, 631. sz. alatt Tisza István cserkészcsapat néven igazolta.

Az első évek küzdelmes kísérletekkel teltek el, az 1939—40. és az 1940—41. tanév azonban már nagy eredménnyel végződött: az ifjúságból kiválasztódott az a fiatal csoport, amely átitatva lelkesedéssel, a cserkészlet szellemét teljesen magáévá tette s így a jelen tanévben is már kimagasló eredmény elérésére tette képessé a csapatot.

A csapat vezetője dr. Jausz Béla igazgató, szervezőtestületi elnök felügyelete alatt dr. Simon László tanár, mb. parancsnok volt. Munkájában Dr. Kiss Árpád tanár, volt parancsnok, Dr. Csinády Gerő tanár, volt karcagi parancsnok és Gyarmathy László tanár, volt parancsnok értékes támogatása segítette.

A tanulóifjúság részéről példaadó buzgalommal Neudold József és Szanyi Gyula VIII. osztályú tanulók, a csapat segédtestjei, Makláry Elek VI. osztályú

tanuló, csapattitkár, valamint az alább névszerint is megemlített őrsvezetők vettek részt a szervezés, vezetés és cserkésznevelés munkájában.

A csapat ezévi történetének főbb eseményei a következők:

1943. július 3-tól 17-ig 26 fővel résztvettünk a debreceni kerület táborában a biharmegyei Barátkán. A tábor parancsnokai felváltva Dr. Csinády Gerő, Gyarmathi László és Dr. Simon László voltak. 6 cserkész, mint kerékpáros különítmény már június 30-án elindult a barátkai táborba Neudold József st. vezetésével.

Augusztus 28-tól szeptember 3-ig a csapat 8 őrsvezetője: Dudás László, Ér Lajos, Hajdu László, Hankiss Elemér, Juhász Róbert, Maklár Elek, valamint Neudold József és Szanyi Gyula rajvezetők résztvettek a budapesti Hárshgyi cserkészparkban megrendezett 1. sz. „gróf Teleki Pál” vezetőképző-keret táborban.

Szeptember hó folyamán 7 cserkészünk példaadó vállalkozásba kezdett: nehéz napzsámas testi munkát vállaltak, kereményüket pedig a csapat pénztárába fizették be. Valóban cserkészies cselekedetükről mind a helybeli, mind a fővárosi lapok részletesen beszámoltak.

Október 25-én és 26-án a csapat 25 fővel járőr- és éjjeli akadályversenyt rendezett a Bocskay-kertben. December 6-án az első raj Mikulás-ünnepélyt, december 21-én pedig a második raj Karácsonyi-ünnepélyt rendezett. Január folyamán 25 résztvevővel havas terepen járőr- és nyomkeresési verseny volt, ekkor az egyik őr siosztagként működött.

A rövid tanév a próbákkal való előkészületekkel telt el. A próbák anyaga volt a főtárgya a hetenként tartott őrsi és a kéthetenként tartott rajösszejeveteknek. A csapat közreműködött a hadirokkantak részére történt gyűjtésben, kétszer díszőrséget adott az országzászlóhoz.

A korai tanévzárás a csapat munkáját nem szüntette meg, sőt még intenzívebbé tette. 25 cserkész önkéntes Légő-tanfolyamon vett részt és teljesít segéd-szolgálatot, 20 cserkész beosztást nyert a városnak a bombakárosultakkal foglalkozó hivatalos szervezetében, 5 cserkészünk tolmács-szerepet tölt be.

Április hó 28-án az összes debreceni cserkészcsapatok részére rendezett akadályversenyt csapatunk egyik őrse nyerte meg Juhász Róbert vezetésével. Ekkor csapatversenyben is valamennyi debreceni csapat közül *első helyezést* értünk el.

A tavaszi segédtszti tanfolyamon Csonka János, Dudás László, Ér Lajos, Hajdu László, Hankiss Elemér, Juhász Róbert, Maklár Elek, Sándor László és Simonffy Emil vettek részt és azt eredményesen elvégezték. őrsvetetői tanfolyamot 10 cserkészünk végzett eredményesen. E tanfolyamok résztvevői jelentkeztek a május hó végén tartandó segédtszti, illetőleg őrsvetetői táborra is.

A csapat létszáma 77 fő, tehát az intézet tanulóifjúságának csaknem felét foglalja magában. Létszámban a mult tanévhez viszonyítva lényegesen gyarapodás nem volt, azonban a cserkészszellemben való megizmosodásra a felsorolt tényeken kívül legszebb bizonyíték az, hogy a legkisebb tanulólétszámú debreceni intézet cserkészcsapata szokott a legnagyobb létszámmal résztvenni a debreceni cserkészmozdulásokon.

Az intézet teljessé léteivel kapcsolatos átépítési munkálatok lehetővé tették, hogy a csapat e tanévben már otthonhoz is jusson. Helyisége a leventecsapat otthonával közös, azonban így is megkezdődött az őrsi sarkok berendezése.

A tanévnek ezek az eredményei, különösen ha tekintetbe vesszük, hogy még mindig csak a kezdet sikerei, biztosítékai az egészségesen épülő és gyarapodó iskola nagyráhatott ifjúsági munkájának. A gimnázium teljessé léteivel cserkészcsapata is elérte a gyakorló gimnáziumhoz méltó színvonal nemes rangját.

3. Diákkaptár.

Az iskolai Diákkaptár-Egyesület ezidén is a cserkészcsapat kebelében folytatott szerény tevékenységet. Érdeklődéssel kapcsolódott be a kerület tevékenységébe, nagy eredmények elérésében azonban még mindig akadályozta az a tény, hogy intézetünk kicsiny létszámú felső osztályai nem tudták irányító tehetségeiket sokfelé megosztani.

4. Ifj. Segítő Egyesület.

Egyesületünk jóváhagyott alapszabályokkal működik. Tanárelnöke Dr. Bada Gyula. Tagja az intézet minden tanulója. Az elmúlt iskolai évben továbbfejlesztettük a tankönyvsegélyezést, úgyhogy most már nemcsak az I—V. osztály tanulóit tudtuk tankönyvekkel segélyezni csekély használati díj ellenében, hanem a felsőbb osztályok részére is tudtunk néhány könyvet juttatni. A tankönyvkönyvtár állománya ebben az évben 640 darab volt, az előző évben 528. Könyveinkből az év folyamán az I. osztályban 8, a II-ban 15, a III-ban 16, a IV-ben

11, az V-ben 11, a VI-ban 6, a VII-ben 2, a VIII-ban 1 tanuló, összesen 70 tanuló, több mint az összlétszám egyharmada kapott könyveket. A kiadott könyveket a kényeszerű hosszú szünetre a tanulóknál hagytuk, hogy az egyes tantárgyakat ismételtethessék.

5. Sportkör.

A sportkör neve: A Debreceni M. Kir. Középiskolai Tanárképzőintézet Gyakorló Gimnáziumának „Hajdú” Sportköre. A debreceni tankerülethez tartozik. Megalakulásának ideje 1938. Igazolási száma 227. Tiszteletbeli elnöke: *Dr. Jausz Béla* gyakorló gimnáziumi igazgató. Vezető tanára: *Ráthonyi Lajos* testnevelő tanár. Az intézet tanulóinak teljes létszáma: 191. Magántanulók száma: 1.

Bár a sportköri foglalkozások a vezető tanár távollétében nem tartattak meg, a tanulók több versenyen vettek részt és a következő eredményt érték el:

Január hó 7-én és 8-án Leövey András VII. o. tanuló résztvett az asztali tenisz vidéki bajnoksági versenyen Diósgyőrött és ifj. egyéni I. o. versenyben második, II. és III. o. versenyben második, az ifj. párosban második helyezést ért el.

Február 19-én, március 5-én és 11-én Leövey András VII. o., Görgey Miklós VI. o. és Szőör József V. o. tanulókból álló gimnáziumi asztali tenisz csapat legyőzte a ref. gimnáziumi, társulati kereskedelmi és a tiszthelyettesek asztali teniszcsapatát.

Április 23-án levente mezei futóversenyen vettünk részt, amelyen csapatban (*Kiss E., Tompa A., Botos B., Kaplonyi M., Tóth T.*) harmadik helyezést értünk el.

Május hó 7-én a keleti kerületi atlétikai versenyen *Kiss Ernő* VII. o. t. a felnőttek versenyében 1000 m-en első, távolugrásban harmadik helyezést ért el. *Turner Ferenc* V. o. t. ifj. 100 m-en első helyezést ért el.

Május hó 18-án Leövey András VII. o. t. a VI. hdt. kerékpáros gyorslevente váltóversenyen 40 km-en I. helyen végzett, a DVSC kerékpáros háziversenyén pedig ugyancsak 40 km-en II. helyezést nyert.

X.

Rendkívüli tárgyak.

1. Német társalgási gyakorlatok.

I. csoport. II—III. osztály. Vezette: *Dr. Pöcze János* és *Dr. Kiss Árpád* tanár 1943. nov. 6-tól 1944. március 31-ig. Megtartott órák száma 36. Beszélgetések tárgya: a mindennapi élet szókinccse szemléltetés, játékok, dalok alapján. Eredmény kielégítő. A tanulók neve és érdemjegye: *Dudinszky György* (3), *Kiss Ferenc* (2), *Mikita Mihály* (2), *Nádori István* (2), *Pályi Dénes* (2), *Szabó Jenő* (2), *Afonyi Gyula* (1), *Győri Ferenc* (2), *Mikulási Béla* (2), *Molnár György* (1), *Nagy Lajos* (1), *Szalai Kálmán* (2), *Szécsi Tamás* (1), *Tóth Tibor* (2), *Veres Iván* (2).

II. csoport. IV. osztály. Vezette: *Dr. Hegedűs Lajos* tanár heti két órában 1943. november 6-tól 1944. március 28-ig. A megtartott órák száma: 36. A beszélgetések tárgya: a mindennapi élet szókinccséből merített kérdések, játékok, anekdoták, dalok és a „Die Geheimnisse der schwarzen Dschungel“ c. ifjúsági regény. Az eredmény jó. A tanulók neve és érdemjegye: *Albert János* (2), *Both János* (3), *Csinádi János* (1), *Dalmy Tibor* (1), *Fux Lajos* (1), *Juhász Lajos* (3), *Katona József* (2), *Károlyi György* (1), *Kovács Tibor* (1), *Marchart József* (2), *Molnár János* (3), *Nagy Pál* (2), *Piros Tibor* (3), *Szabó József* (2), *Veszprémy Pál* (2), *Vincze László* (2).

III. csoport. V. osztály. Vezette: *Dr. Hegedűs Lajos* tanár heti két órában 1943. november 8-tól 1944. március 29-ig. A megtartott órák száma: 29. A beszélgetések tárgya: német elbeszélések, leírások, dalok és részletek német ifjúsági regényekből. Az eredmény jó. A tanulók neve és érdemjegye: *Csurka László* (2), *Kettyessy Gusztáv* (1), *Kiss György* (2), *Kiss Jenő* (2), *Kovács Tibor* (2), *Molnár András* (2), *Szanyi Miklós* (2), *Turner Ferenc* (2).

III. csoport. VI. és VII. osztály. Vezette: *Dr. Kiss Árpád* tanár heti 2 órában. Megtartott órák száma 36. A beszélgetések tárgya: olvasott elbeszélések, irod. munkák megbeszélése, ahhoz fűződő kérdések, felvetett problémák a mindennapi életből. A tanulók neve és érdemjegye: *Görgey Miklós* (1), *Hajdu László* (1),

Szondy István (1), Sztanó Lajos (1), Balajthy Béla (2), Borsos Tibor (1), Kovács István (2), Zsáry Árpád (1).

2. Francia társalgási gyakorlatok.

VI—VII. osztály. Vezette: *Rudnay Károly* tanár heti két órában 1943. november hó 13-tól 1944. március hó 29-ig. A megtartott órák száma: 38. A beszélgetések tárgya: az iskola, a család, a franciák jellemvonása, sport, szórakozások, mesteriségek; Molière egyik vígjátékának olvasása és megbeszélése, francia dalok, a Gazette de Hongrie cikkeinek megbeszélése. Főcél volt a legszükségesebb kifejezések és a köznapi nyelv gyakorlása. A tanulók szorgalmasan és kedvvel vettek részt a munkában s az eredmény jó volt. A tanulók neve és érdemjegye: VI. osztály: Ér Lajos (1), Hajdu László (1), Jóna Tamás (1), Maklár Elek (1). VII. osztály: Balajthy Béla (1), Berényi Zoltán (1), Borsos Tibor (1), Kovács István (2), Leövey András (2), Zsáry Árpád (1).

3. Rendkívüli rajz.

V—VI—VII. osztály. Vezette: *Bars László* tanár heti 4 órában az egész év folyamán. A tanfolyam testcsoport vetületi és axonometrikus ábrázolásával, gépek, gépalkatrészek szerkezetének és méreteinek technikai megoldásával, tájképek művészi felfogásával, különböző előadási módokban való visszavetítésével, valamint művészettörténeti kérdések megtárgyalásával foglalkozott. A tanulók neve és érdemjegye: V. osztály: Csurka László (1), Kovács Tibor (1), Szanyi Miklós (1), Szőőr József (1); VI. osztály: Ér Lajos (1), Görgey Miklós (1), Hajdu László (1), Maklár Elek (1), Sándor László (1), Simonffy Emil (1), Szondy István (1); VII. osztály: Balajthy Béla (1), Borsos Tibor (1), Botos Barna (1), Kaplonyi Miklós (1), Kneusel-Herdliczka Gusztáv (1), Kovács István (1), Lengyel Zoltán (1), Leövey András (1), Medgyessy György (1), Szabó Szabolcs (1), Szentpétery József (1), Tompa András (1), Zsáry Árpád (1).

4. Vegytani és ásványtani gyakorlatok a IV. osztály tanulói számára.

Vezető: *Dr. Csinády Gerő* tanár, heti 2 órában. A tanfolyam résztvevői üvegtechnikai és kristálytani munkákkal, a közönségesebb elemek, ásványok, savak, lúgok, sók, valamint szerves vegyületek tulajdonságaival foglalkoztak. Egyszerűbb kísérleteket végeztek Méhes: Kémiai kísérletek c. vezérfonala alapján. Az érdeklődés nagyfokú, az eredmény általában jó, egyeseknél dicséretes és sok reményre jogosító volt. A tanulók neve és érdemjegye: Bojtor Lajos (1), Csinády János (1), Juhász Lajos (1), Király László (2), Károlyi György (1), Marchart József (2), Piros Tibor (3), Szabó Endre (1).

XI.

A tanulók névjegyzéke és érdemjegysorozata.

TUDNIVALÓK: 1. Akinek általános tanulmányi eredménye kitűnő, és magaviselete jeles, annak nevét **vastag betűkkel nyomattuk.**

akinek általános tanulmányi eredménye és magaviselete jeles, annak nevét **dőlt betűkkel** nyomtattuk.

2. Aki minden tárgyból legalább elégséges, felsőbb osztályba léphet.

3. Aki egy tárgyból elégtelen, minden folyamodás nélkül javítóvizsgálatot tehet az arra kitűzött időben.

4. Aki két, három vagy négy tárgyból elégtelen, vagy ha a javítóvizsgálaton nem felelt meg, tanulmányait csak az osztály megismétlésével folytathatja. Úgy-szintén az is, aki két egymást követő osztályt már javítóvizsgálattal végzett és a következő osztályban egy tantárgyból újból elégtelen érdemjegyet kapott.

5. Gimnáziumi tanulmányokat többé nem folytathat az, aki négynél több tárgyból elégtelen, vagy ha gimnáziumi tanulmányai folyamán már két ízben ismételt osztályt és a második osztályismétlést követő tanévben tanulmányi eredménye egy tantárgyból elégtelen. Gimnáziumi tanulmányokat nem folytathat az az ismétlő sem, aki két, vagy több tárgyból elégtelen, vagy javítóvizsgálaton nem felelt meg.

6. A továbbhaladás megállapításánál a testnevelés, egészségtan, ének és rendezeteket érdemjegye nem számít.

A rövidítések jelentése: A név után rk. = római katolikus; gk. = görög katolikus; ref. = református; ev. = ágostai hitvallású evangélikus; un. = unitárius; hgy. = hadigyámolt. A számok jelentése: a magaviseletben és előmenetelben: 1 = jeles, 2 = jó, 3 = elégséges, 4 = elégtelen. A testgyakorlás rovatában: fm = felmentett. Az ált. tanulmányi eredményben: kit. = kitűnő, jel. = jeles, els. = elégséges, elt. = elégtelen. Az utolsó „Tandíj“ feliratú rovatban azt az összeget közöltük pengőben, amennyi a tanuló II. félévben érvényes tandíj-fokozatának az egész évre átszámítva megfelel; „tm“ a teljes díjmentességet jelenti.

Javítóvizsgálatok.

1943. szeptember hó 6-án. I. osztály: Kovács Sándor latin 3, Papp László latin 3, Teremy Dénes latin 3. II. osztály: Fehér Tibor latin 3, Molnár István latin 3, Nagy Mátyás latin 3, Püspök István latin 3. III. osztály: Agárdi Jenő mennyiségtan 3, Piros Tibor latin 3. IV. osztály: Borsy Zoltán történelem 3, Csurka László latin 3. V. osztály: Tamássy István német 3. VI. osztály: Kiss Ernő történelem 3.

Sorszám	A tanuló neve, vallása, ismétlő-e?	Megaviselet	T a n t á r g y										Ált. tanulm. eredmény	Rendszeretel	Tandij	
			Hittan	Magyar nyelv	Föld- és néprajz	Latin nyelv	Természettan	Mennyiségtan	Rajz	Testnevelés	Ének	Honvédelmi ism.				
	Andirkó János ref.	1	1	2	2	3	2	2	2	2	2	2	1	jó	2	80
	Antal Sándor ref.	1	2	2	3	3	2	3	2	2	2	2	2	els.	2	80
	Bakóczy Mihály ref.	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	kit.	1	20
	Biró Sándor ref.	2	1	3	3	3	3	3	3	2	3	3	3	els.	3	100
5.	Botos Lajos ref. ism.	3	2	3	2	3	2	3	3	1	3	3	3	els.	3	100
	Búza Gábor ev.	2	2	2	3	3	2	3	1	1	2	2	2	éls.	3	80
	Dudinszky György ref.	2	1	3	2	3	2	3	2	2	2	2	2	els.	2	100
	<i>Fehérvary</i> Örs rkat.	1	1	2	1	1	1	1	1	1	1	1	1	jel.	1	tm.
	Galgóczy Tibor ref.	1	1	3	1	3	1	1	2	1	2	1	2	els.	1	100
10.	Hrehuss Gyula rkat.	2	1	1	1	1	2	2	1	1	1	1	1	jó	1	40
	Ignáth Gyula ref.	2	1	2	3	3	1	3	2	2	2	2	2	els.	1	100
	Kiss Elemér ev.	1	1	3	3	3	2	3	2	1	2	2	2	els.	2	100
	Kiss Ferenc ref.	2	2	3	2	3	2	3	2	2	2	2	2	els.	2	100
15.	Kovács Ferenc rkat.	2	1	1	1	2	1	2	2	2	1	1	1	jó	2	100
	Kovács Sándor rkat.	2	2	3	3	3	3	3	3	2	2	3	3	els.	3	100
	Kulcsár Imre ref.	1	2	3	2	3	3	2	2	2	1	2	2	els.	2	100
	Lovass László ref.	1	1	2	1	2	1	1	1	1	1	1	1	jó	1	100
	Makai György ref.	1	1	3	3	3	2	2	2	2	2	2	2	els.	2	80
20.	Matura Ferenc rkat.	2	1	3	2	2	2	2	2	2	1	1	1	jó	2	80
	Máthé János ref.	1	1	2	2	3	1	2	2	1	1	1	1	jó	1	100
	Mikita Mihály gkat.	2	1	3	3	3	2	3	3	tm	2	3	3	els.	3	100
	Nádory István ev.	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	kit.	1	100
	Pauchly Géza rkat.	1	1	2	2	2	1	1	1	1	1	1	1	jó	1	100
	Papp László ref.	1	2	3	3	3	3	3	2	2	2	3	3	els.	2	100
25.	Pályi Dénes ev.	2	1	1	1	1	1	2	2	1	1	1	1	jó	1	40
	<i>Salánki</i> Tibor ref.	1	1	2	1	1	1	1	1	1	1	1	1	jel.	1	100
	Szabó Barna rkat.	1	1	2	2	3	2	3	2	2	1	2	2	els.	2	100
	Szabó Jenő ref.	2	1	2	1	2	1	2	3	3	2	1	1	jó	2	80
	Szabó Zoltán rkat.	1	1	1	1	1	1	2	2	1	1	1	1	jó	2	100
30.	<i>Szikszai</i> Béla ref.	1	1	1	1	2	1	1	1	1	1	1	1	jel.	1	tm.
	Szűcs János rkat.	1	1	2	1	1	2	1	1	1	1	1	1	jó	1	60
	Vass Imre ref.	1	1	3	2	3	2	2	2	2	2	2	2	els.	2	80
	<i>Zsupán</i> Kálmán ref.	1	1	1	1	1	2	1	1	1	1	1	1	jel.	1	100

Összesen : 33.

III. OSZTÁLY.

Osztályfőnök : Dr. Nagy József.

Sorszám	A tanuló neve, vallása, ismétlő-e?	T a n t á r g y a k											Ált. tanulm. eredmény	Rendszerlet	Tandij		
		Magaviselet	Hittan	Magyar nyelv	Történelem	Föld- és néprajz	Latin nyelv	Német nyelv	Természettan	Mennyiségtan	Rajz	Testnevelés				Ének	H. névelési ism.
	Afonyi Gyula Zoltán ref.	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	kit.	1	100
	Dudinszky Emil ref. . . .	2	1	2	1	2	2	2	2	2	2	2	2	2	jó	3	100
	Fehér Tibor ref.	1	2	3	3	3	3	3	2	2	2	2	2	2	els.	2	100
5.	Fésüs Lajos ref.	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	kit.	1	20
	Győry Ferenc ref.	1	2	2	2	2	3	3	1	2	1	2	2	2	els.	2	80
	Hentes Sándor ref.	2	3	3	3	3	4	4	3	3	3	2	3	3	elt.	3	100
	Hidvégi Róbert Ferenc ev.	2	1	2	2	2	3	3	2	2	2	2	3	2	els.	3	100
	Koós Sándor ref.	1	1	1	1	1	1	1	2	1	1	1	1	1	jel.	1	40
	Lengyel Lajos ref.	1	1	2	2	2	3	2	2	2	1	1	2	1	jó	2	100
10.	Máthé György ref.	1	2	2	2	2	2	2	2	3	2	2	2	2	jó	2	80
	Miklós Béla Géza rkat.	1	2	2	1	2	2	2	2	2	3	2	2	2	jó	2	80
	Mikulási Béla József ref.	1	1	1	1	1	2	3	2	2	2	1	1	1	jó	1	60
	Molnár György ref.	1	1	2	1	1	3	2	1	1	1	1	1	1	jó	1	60
15.	Molnár István ref.	2	2	2	3	3	3	3	3	3	2	1	2	3	els.	2	100
	Nagy Lajos Gyula ref. . . .	1	1	1	1	2	2	2	1	2	1	1	1	1	jó	1	40
	Papp Géza Gusztáv ref. . .	1	1	2	2	3	2	3	2	3	3	2	2	2	els.	2	100
	Puskás Tibor ref.	2	2	2	3	2	3	3	3	3	2	1	2	2	els.	2	100
	Püspök István József rkat.	1	2	2	2	2	3	2	2	2	1	2	2	2	jó	2	80
20.	Selmeczi János rkat. . . .	1	2	2	2	3	3	3	3	3	2	2	2	2	els.	3	100
	Szalai Kálmán Ferenc ref.	1	1	2	1	2	3	2	1	2	2	1	1	1	jó	2	80
	Szécsy Tamás András ref.	1	1	1	1	1	1	2	2	1	1	2	1	1	jó	1	40
	Szőör Árpád ref.	1	1	1	1	1	2	2	1	2	1	1	1	1	jó	1	60
	Tóth Ernő Tibor ref. . . .	2	1	3	2	2	3	3	2	3	1	1	2	2	els.	2	100
25.	Vásáry András ref. . . .	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	kit.	1	100
	Veres Iván Zoltán ref. . . .	1	1	2	2	2	3	3	2	2	2	2	2	2	els.	3	80

Kimaradt : Sági Mihály rkat. 1944. febr. 29-én.

Összesen 25.

Sorszám	A tanuló neve, vallása, ismétlő-e ?	T a n t á r g y a k											Alt. tanulm. eredmény	Rendszeret	Tandij	
		Magaviselet														
		Hittan	Magyar nyelv	Történelem	Latin nyelv	Német nyelv	Természettan	Mennyiségtan	Rajz	Testnevelés	Egészségtan	Honvédelmi ism.				
	Agárdi Jenő ref.	1	1	2	1	3	2	3	3	3	2	2	2	els.	2	100
	Albert János ref.	1	1	2	1	2	2	2	2	2	1	1	1	els.	2	40
	Baka Béla ref.	2	2	2	2	2	3	3	3	3	2	2	2	els.	3	100
5.	Bojtor Lajos ref.	2	1	2	2	3	3	1	1	3	2	1	2	els.	2	80
	Both János ref.	1	1	2	2	3	3	2	2	3	1	1	2	els.	2	80
	Csinády János ref.	1	1	1	1	2	2	1	1	1	1	1	1	jó	2	40
	Dalmy Tibor rkat.	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	kit.	1	100
	Eöry Kálmán ref.	1	1	2	2	3	2	2	2	2	1	1	2	jó	2	100
10.	Erdélyi Tibor ref.	1	1	2	1	2	2	2	2	1	1	1	2	jó	2	40
	Fux Lajos ev.	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	kit.	1	100
	Juhász Lajos ref.	1	2	3	2	3	2	3	3	2	1	2	2	els.	2	100
	Katona József ev.	1	1	2	2	3	2	2	2	2	2	1	2	jó	2	100
	Károlyi György ref.	1	1	1	1	1	2	1	1	1	1	1	1	jel.	2	20
	Keszthelyi Mihály rkat.	1	2	2	1	3	2	2	2	2	2	1	2	jó	1	80
15.	Király László ref.	2	2	3	2	3	2	3	3	3	1	1	2	els.	3	100
	Kovács Tibor ref.	1	1	1	1	3	2	1	1	2	1	1	1	jó	2	60
	Lénárt János ref.	1	1	2	1	3	3	2	2	2	2	2	1	els.	2	80
	Major Ferenc ref.	1	1	2	1	3	2	2	2	1	1	2	2	jó	1	80
20.	Makai Sándor ref.	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	kit.	1	tm.
	Marchhart József rkat.	1	2	2	1	3	2	2	2	2	1	2	2	jó	2	100
	Molnár János ref.	1	1	2	2	3	3	2	3	1	1	1	2	els.	2	100
	Nagy József ref.	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	kit.	1	tm.
	Nagy Pál rkat.	1	2	2	1	3	2	2	2	2	1	1	2	jó	2	60
25.	Nyíri István ref.	1	1	1	1	2	1	1	2	2	1	1	1	jó	1	60
	Piros Tibor rkat.	2	2	3	2	3	3	2	3	1	1	2	2	els.	3	100
	Salánki János ref.	1	1	1	1	2	1	1	1	1	1	1	1	jel.	1	40
	Sasvári György ref.	2	1	2	2	2	2	2	3	1	1	2	2	jó	2	80
	Szabó Endre ref.	1	1	1	2	3	3	2	3	1	1	2	2	els.	2	100
	Szabó József ref.	2	1	2	2	3	2	2	2	1	1	1	2	jó	3	60
30.	Szűk Tibor ref.	2	1	1	2	2	2	1	1	2	2	1	1	jó	2	60
	Veszprémy Pál ref.	1	1	2	2	3	2	2	2	2	1	2	2	jó	2	80
	Vincze László ref.	1	1	2	2	3	2	2	3	3	2	1	2	els.	2	100

Összesen : 32.

V. OSZTÁLY.

Osztályfőnök : Dr. Hegedűs Lajos.

Sorszám	Tanuló neve, vallása, ismétlő-e ?	Tanfárgyak										Ált. tanulm. eredm.	Rendszerezet	Tandíj			
		Magaviselet	Hittan	Magyar nyelv	Történelem	Latin nyelv	Német nyelv	Francia nyelv	Olasz nyelv	Természettan	Mennyiségtan				Tesztelés	Honvédelmi ism.	
5.	Ary László ref.	1	1	1	1	1	2	2	-	1	1	1	1	jel.	1	100	
	Balla György ref.	1	1	2	2	2	2	2	-	2	3	3	3	jó	1	100	
	Boczkó Miklós ev.	1	1	1	1	1	1	1	-	1	1	1	1	kit.	1	100	
	Borsi Zoltán ref.	1	2	3	3	3	3	3	-	3	2	2	3	els.	3	100	
	Csurka László ref.	1	2	3	3	3	2	2	-	2	2	2	2	els.	2	100	
	Dobi Sándor ref.	1	2	2	2	2	2	2	-	2	2	2	2	jó	1	80	
	Fazakas Sándor ref.	1	1	1	1	1	1	1	-	1	1	1	1	kit.	1	100	
	Gulyás László ref.	1	1	1	1	1	1	1	-	1	1	1	1	kit.	1	20	
	Jámbor Endre ref.	1	2	3	2	3	2	3	-	2	2	1	2	els.	2	100	
	Kettyes Gusztáv rkat.	1	2	2	3	3	1	-	-	3	2	3	1	els.	1	100	
10.	Kiss György ref.	1	1	2	2	3	2	2	-	2	2	2	2	jó	2	100	
	Kiss Jenő ref.	1	1	2	2	2	2	-	2	2	3	1	2	jó	2	100	
	Kiss Zsigmond ref.	1	1	3	2	3	2	3	-	2	3	1	2	els.	2	100	
	Kormos József rkat.	1	2	2	3	3	2	-	3	2	3	2	2	els.	1	100	
	15.	Kovács Tibor ref.	1	1	2	2	2	2	-	2	1	3	2	2	jó	1	40
		Lakatos István ref.	1	1	1	1	1	1	-	1	1	2	1	1	jel.	1	tm.
		Medgyessy Béla ref.	1	1	1	2	1	1	-	1	1	2	1	1	jó	1	60
		Molnár András ref.	1	1	2	1	1	2	1	-	1	2	1	1	jó	2	60
		Oltványi György ev.	1	1	1	1	1	1	1	-	1	1	1	1	kit.	1	80
		20.	Salánki László ref.	1	1	1	1	1	1	1	-	1	1	1	1	kit.	1
Szanyi Miklós ref.			1	1	2	2	2	2	-	2	2	3	1	1	jó	2	100
Szita László ev.			1	1	2	2	3	2	-	2	2	2	2	1	jó	2	100
Szőőr József ref.			1	1	1	1	1	1	-	1	1	2	1	1	jel.	1	60
Turner Ferenc rkat.			1	2	2	3	2	2	2	-	2	2	1	2	jó	2	100

Kimaradt: Érckövi Zoltán, rkat. 1943. VII. 16.

Összesen : 24.

Sorszám	A tanuló neve, vallása, ismétlő-e?	Magaviselet	T a n t á r g y a k										Áll. tanulm. eredm	Rendszeret	Tandij	
			Hittan	Magyar nyelv	Történelem	Gazd. és társ. ism.	Latin nyelv	Német nyelv	Francia nyelv	Vegyan	Mennyiségian	Tesztelés				Honvédelmi ism.
5.	Borsi Emil ref.	1	1	2	1	1	2	3	2	1	2	1	1	jó	1	80
	Csonka János ref.	1	1	3	2	2	3	3	3	2	3	3	2	els.	2	100
	Debreceni Ferenc ref.	1	2	2	2	2	3	3	3	3	3	2	2	els.	2	100
	Dudás László ref.	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	kit.	2	20
	Ér Lajos rkat.	1	1	2	1	1	3	2	2	1	2	1	1	jó	2	100
	Görgey Miklós ref.	1	1	1	1	1	1	1	1	1	2	1	1	jel.	2	60
	Hajdu László ref.	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	kit.	1	100
	Hankiss Elemér ev.	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	kit.	1	80
	Jóna Tamás ref.	1	1	2	1	1	2	2	2	2	2	1	1	jó	2	100
	Juhász Róbert rkat.	1	1	2	1	1	2	2	3	1	2	2	1	jó	1	60
10.	Karikó Sándor ref.	1	1	1	1	1	2	2	2	1	2	2	1	jó	2	40
	Lengyel Gábor ref.	1	1	2	1	1	2	2	2	2	2	1	1	jó	2	60
	Maklár Elek ev.	1	1	1	1	1	2	1	1	1	1	1	1	jel.	1	80
	Molnár Ferenc ref.	1	1	2	2	2	3	3	3	3	3	2	2	els.	2	100
	Ottományi Sándor ref.	1	1	2	1	1	1	2	2	1	2	2	1	jó	1	60
	Sándor László ref.	1	1	1	1	1	2	2	2	1	1	2	1	jó	1	40
	Simonffy Emil rkat.	1	1	2	1	1	3	2	2	1	2	2	1	jó	1	80
	Szondy István ref.	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	kit.	1	60
	Sztanó Pál ev.	1	1	1	1	1	1	1	1	1	2	1	1	jel.	2	80
	20.	Tamási István ref.	1	1	3	1	1	3	3	3	2	3	2	2	els.	2
Veress László ref.		1	1	2	1	2	3	2	2	2	2	2	1	jó	1	tm.

Összesen : 21.

VII. OSZTÁLY.

Osztályfőnök : Dr. Borbély András.

Sorszám	A tanuló neve, vallása, ismétlő-e?	Magviselés	T a n t á r g y a k											Áll. tanulm. eredm.	Rendszeret	Tandíj	
			Hittan	Magyar nyelv	Történelem	Földrajz	Latin nyelv	Német nyelv	Francia nyelv	Természetan	Mennyiségtan	Rajz	Testnevelés				Honvédelmi ism.
5.	Balajthy Béla rkat.	2	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	jeles	2	80
	Berényi Zoltán ref.	2	1	1	2	1	1	1	1	1	1	1	1	1	jó	1	80
	Borsos Tibor rkat.	2	1	1	2	1	2	2	2	1	2	1	1	1	jó	2	100
	Botos Barna ref.	2	1	1	2	1	2	3	2	2	1	1	1	1	jó	2	60
	Botos Zoltán ref.	1	2	3	3	2	3	3	3	3	3	1	2	2	els.	2	100
	Kaplonyi Miklós ref.	1	1	2	2	1	3	2	2	2	3	1	1	2	els.	1	80
	Kiss Ernő ref.	2	1	3	3	2	3	3	3	3	3	2	1	1	els.	3	100
	Kneusel-Herdliczka G. ev.	1	1	2	2	1	2	3	2	2	2	1	1	1	jó	2	80
	Kovács István ref.	1	1	2	2	1	3	2	3	2	2	1	1	1	els.	3	100
	Lengyel Zoltán ref.	1	1	1	2	1	2	2	2	2	2	1	1	1	jó	1	60
10.	Leövey András ref.	1	1	2	3	2	3	2	3	2	2	1	1	2	els.	3	100
	Medgyessy György ref.	1	1	1	1	1	1	1	1	2	2	1	2	1	jó	1	60
15.	Nemes Béla ref.	2	1	2	3	2	3	3	3	3	3	2	1	1	els.	3	100
	Szabó Gábor ref.	1	2	3	2	2	3	3	3	3	3	2	2	2	els.	3	100
	Szabó Szabolcs ref.	1	1	3	2	2	3	3	3	3	3	1	2	2	els.	2	100
	Szentpétery József ref.	1	1	2	2	2	2	3	3	2	2	1	1	2	els.	2	80
	Tompa András ref.	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	kit.	1	40
	Zsáry Árpád ev.	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	kit.	1	tm.

Összesen : 18.

Sorszám	A tanuló neve, vallása, ismétlő-e?	Magaviselet	Tantárgyak											All. tanul. eredm.	Rendszerezlet	Tendj		
			Hittan	Magyar nyelv	Történelem	Latin nyelv	Német nyelv	Francia nyelv	Bölcsészet	Természettan	Mennyiségtan	Reiz	Testnevelés				Égszázégtan	Honvédelmi ism.
5.	Balkányi Tibor ref.	1	1	2	2	3	3	2	2	3	3	2	2	1	2	els.	2	100
	Farkas István rkat.	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	kit.	1	tm.
	Fazekas Lajos rkat.	1	1	1	1	1	1	1	1	1	2	1	1	1	1	jel.	1	40
	Hankiss János ev.	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	kit.	1	80
	Kerényi Imre ref.	1	1	3	3	3	3	3	2	3	3	2	2	1	2	els.	2	100
	Neudold József ref.	1	1	2	2	2	2	2	2	2	3	2	1	1	1	els.	1	100
	Sárréti Pál rkat.	1	1	2	2	2	2	2	2	2	3	1	1	1	1	jó	1	60
10.	Szanyi Gyula ref.	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	kit.	1	tm.
	Székely László ref.	1	1	1	2	2	2	2	2	2	2	1	1	1	1	jó	1	80
	Szتانó Lajos ev.	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	kit.	1	80

Összesen: 10.

MAGÁNTANULÓ: L. az I. osztálynál.

XII.

Érettségi vizsgálat.

1. Érettségi vizsgálatok.

Intézetünk fennállása óta ebben a tanévben került sor harmadízben érettségi vizsgálatra. 1940-ben érettségiztek azok a tanulónk, akik az intézet megnyitásakor, 1936-ban az V. osztályba iratkoztak, 1941-ben azok, akik a második évben megnyílt V. osztályba jelentkeztek. Azóta nem volt érettségink, mivel a harmadik, negyedik évben külön V. osztályt nem nyitottunk. Ebben az esztendőben kerültek az 1936-ban I. osztályba beírt tanulók a VIII. osztályba s így először tartottunk érettségi vizsgálatot azokkal a tanulónkkal, akik mind a nyolc osztályt nálunk végezték.

A vizsgálatokat a 8600/1944. sz. rendelet értelmében április hóban folytattuk le, éspedig az írásbeli vizsgálatokat április hó 11-én, 12-én és 13-án, a szóbeli vizsgálatokat pedig 17-én és 18-án.

A vizsgálatok elnöki teendőit Dr. Pukánszky Béla egyetemi ny. r. tanár, a Tanárképzőintézet elnöke volt szíves ellátni.

Érettségi vizsgálatra jelentkezett 10 tanuló. Írásbeli tételék voltak:

Magyarból: a) Mit viszek magammal a magyar irodalomból? b) A nemzeti-ségi kérdés fejlődése az új és a legújabb korban. Mind a 10 tanuló az irodalmi tételt dolgozta ki. Eredmény: jeles 5, jó 4, elégséges 1.

Latinból: Aeneis II. ének 268—295. Fordítás latinból. Eredmény: jeles 5, jó 3, elégséges 2.

Németből: Gárdonyi Géza: Isten veled gólyamadár c. elbeszélése Az én falum c. kötetből. (Fordítás németre.) Eredmény: jeles 5, jó 2, elégséges 3.

A vizsgálatok végeredménye a következő volt:

Kitüntetéssel érett: Farkas István, Hankiss János, Szanyi Gyula (3, 30%).

Jelesen érett: Fazekas Lajos, Sztanó Lajos (2, 20%).

Jól érett: Neudold József, Sárréti Pál, Székely László (3, 30%).

Érett: Balkányi Tibor, Kerényi Imre (2, 20%).

2. Pályaválasztás.

Jogi pályára készül az érettségizettek közül 1, katonai akadémiára 1, közigazdásznak 1, mezőgazdasági főiskolára 1, mérnöknek 3, orvosnak 1, tanárnak 1, zeneművészeti főiskolára 1.

Adatcsoport		Osztályok										I.—VIII.	
		I.	II.	III.	IV.	I.—IV. össz.	V.	VI.	VII.	VIII.	V.—VIII. össz.		
A osztályozott tanulók	h) lakás szerint	Szülőnél lakik	29	32	23	29	113	24	20	15	8	67	180
		Kosztadónál lakik	—	1	2	3	6	—	1	3	2	6	12
	i) óramulasztások	A heti óraszámnál kevesebbet mulasztott tanulók száma	23	19	21	24	87	16	16	10	8	50	137
		Az igazoltan mulasztott órák száma	415	1517	333	670	2935	72	424	611	292	2049	4984
	j) általános előmenetel	Kitűnő rendű	5	2	3	4	14	5	4	2	4	15	29
		Jó	2	4	1	2	9	3	3	1	1	8	17
		Jó	11	11	11	14	47	10	10	6	2	28	75
		Elégséges	7	16	9	12	44	6	4	9	3	22	66
		Tulnyomóan elégs.	2	5	4	2	13	1	4	5	1	11	24
		Elégtelen I tárgyból	2	—	—	—	2	—	—	—	—	—	2
	" 2	—	—	1	—	1	—	—	—	—	—	1	
	" 3-4	1	—	—	—	1	—	—	—	—	—	1	
	Magántanuló elégs.	1	—	—	—	1	—	—	—	—	—	1	
k) közülrendkívüli tárgyat tanul	Francia társalgás	—	—	—	—	—	—	4	6	—	10	10	
	Olasz	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
	Német	—	6	3	16	25	8	4	—	—	12	37	
	Vegyteni gyak.	—	—	—	8	8	—	—	—	—	—	8	
	Rendkívüli rejt.	—	—	—	—	—	8	7	13	—	28	28	
	Összesen	—	6	3	24	33	16	15	19	—	50	83	
l) tandíjmentes, tandíjat fizet	Tandíjmentes	1	2	—	2	5	1	1	1	2	5	10	
	20 pengő fizet	6	7	6	7	26	2	5	3	3	15	41	
	40	2	1	4	5	12	3	5	3	1	12	24	
	60	3	2	3	4	12	1	2	1	1	5	17	
	80	2	1	1	1	5	1	1	—	—	2	7	
	100	15	20	11	13	59	16	7	8	3	34	93	

2. Tanulmányi eredmény.

Tantárgyak	Osztályok — Nyilvános tanulók száma — Érdemjegyek																							
	I. o. 28			II. o. 33			III. o. 25			IV. o. 32			V. o. 24			VI. o. 21			VII. o. 18			VIII. o. 10		
	jó	elégéges	elégtelen	jó	elégéges	elégtelen	jó	elégéges	elégtelen	jó	elégéges	elégtelen	jó	elégéges	elégtelen	jó	elégéges	elégtelen	jó	elégéges	elégtelen	jó	elégéges	elégtelen
Magaviselet	22	6	1	20	12	1	19	6	1	21	11	24	9	1	21	6	12	6	10	10	10	10	10	10
Hittan	21	6	1	26	7	1	16	8	1	25	7	17	7	2	16	2	16	2	16	2	16	2	16	2
Magyar nyelv.	9	12	5	8	12	13	8	14	3	11	18	9	11	4	8	6	4	4	6	3	1	6	3	1
Történelem	6	9	13	15	10	8	7	13	5	6	9	10	10	5	16	15	4	4	5	4	1	5	4	1
Gazd és társ. i.	13	5	8	9	6	18	4	7	13	1	6	9	17	10	7	7	7	7	5	2	3	2	3	2
Földrajz	13	5	8	9	6	18	3	11	10	1	6	18	8	8	7	7	7	7	5	5	3	2	3	2
Latin nyelv	13	5	8	9	6	18	3	11	10	1	6	18	8	8	7	7	7	7	5	5	3	2	3	2
Német nyelv	13	5	8	9	6	18	3	11	10	1	6	18	8	8	7	7	7	7	5	5	3	2	3	2
Francia nyelv	13	5	8	9	6	18	3	11	10	1	6	18	8	8	7	7	7	7	5	5	3	2	3	2
Olasz nyelv	13	5	8	9	6	18	3	11	10	1	6	18	8	8	7	7	7	7	5	5	3	2	3	2
Bölcsészet	15	12	1	16	13	4	11	17	4	11	13	11	13	3	6	3	3	3	7	3	—	—	—	—
Természetrejt	15	12	1	16	13	4	11	17	4	11	13	11	13	3	6	3	3	3	7	3	—	—	—	—
Vegytan	15	12	1	16	13	4	11	17	4	11	13	11	13	3	6	3	3	3	7	3	—	—	—	—
Természettan	15	12	1	16	13	4	11	17	4	11	13	11	13	3	6	3	3	3	7	3	—	—	—	—
Mennyiségtan	8	11	8	8	13	12	10	11	4	10	13	9	9	6	9	9	7	10	4	5	8	5	3	2
Rejt	9	10	9	11	15	7	12	11	2	18	10	4	4	6	9	9	7	10	4	4	2	4	2	4
Tesztnevelés	9	10	9	11	15	7	12	11	2	18	10	4	4	6	9	9	7	10	4	4	2	4	2	4
Egészségtan	20	7	—	17	15	—	13	12	—	24	8	—	—	17	6	—	11	9	—	—	—	—	—	—
Ének	19	8	1	18	13	2	10	13	2	10	20	2	2	13	10	1	17	4	—	—	—	—	—	—
Honv ism.	16	9	3	17	11	5	12	11	2	10	20	2	2	13	10	1	17	4	—	—	—	—	—	—
Rendszeret	11	14	3	14	14	5	8	12	5	8	20	4	4	14	9	1	9	12	6	7	5	8	2	2

3. Az iskolai felszerelés értéke.

Tételek	Gyarapodás				Állomány		
	Vétel	Aján- dék	Érték		Darab	Érték	
	darab		P	f		P	f
Bútorok	49	—	7347	17	552	30551	15
Házi és irodai felszerelés	92	4	647	51	323	2698	31
Számadási könyvek	53	3	170	56	295	854	91
Tanári könyvtár	279	164	2280	54	2305	13200	09
Ijúsági könyvtár	271	8	895	87	1144	3593	68
Történelmi és filologiai szertár	—	—	—	—	37	607	90
Földrajzi szertár	1	—	42	50	57	759	45
Természettani szertár	7	—	866	34	84	2649	15
Természetrajzi szertár	1	2	1590	—	1027	5847	41
Mértani szertár	—	—	—	—	30	290	69
Rajzszertár	88	—	860	44	115	954	04
Tornaszertár	—	—	—	—	68	2825	—
Összesen :	841	181	14700	93	6037	64831	78

4. Az iskola népessége az alapítás óta.

Tanév	Osztályozott nyilvános tanulók								Sikeres érettségi vizsgát tett	
	I.	II.	III.	IV.	V.	VI.	VII.	VIII.		I—VIII.
1936—37	23	—	—	—	15	—	—	—	38	—
1937—38	29	24	—	—	15	19	—	—	87	—
1938—39	33	26	22	—	—	15	19	—	115	—
1939—40	31	31*	25	21	—	—	13	18	139	18
1940—41	32	26	28	22	12	—	—	15	135	14
1941—42	29	31	25	26	20	11	—	—	142	—
1942—43	32*	25	33	23	21	18	10	—	162	—
1043—44	29*	33	25	32	24	21	18	10	192	10

* Ezek közül 1 tanuló az év folyamán magántanuló lett és év végén magánvizsgát tett.

5. Az iskola épületének méretei.

1. Iskola udvar = 800 m². 2. Előkert = 55 m². 3. Az épület alagsora : altiszti lakás szobája = 24 m², altiszti lakás konyhája = 13 m², szertár = 13 m² + 40 m², rajzszertár = 18.7 m², cserkész és leveinte otthon 30.2 m², pincék és raktárak összesen : 102.8 m², folyosó = 47.8 m². 4. Az iskolaépület földszintje : Tantermek : IV. o. = 54 m², II. o. = 37.5 m², III. o. = 36 m², VI. o. = 36 m², I. o. = 34.3 m² és VIII. o. = 19 m². Egyéb termek és helyiségek : ifj. könyvtár és olv. = 16 m², folyosó = 31 m². WC és mosdó = 5.7 m², természettani szertár = 17.3 m². 5. Az épület I. emelete : Tantermek : V. o. = 33 m², VII. o. = 30 m². Egyéb termek és helyiségek : igazgatói iroda = 30 m², kis iroda = 15.5 m², tanári szoba = 47.8 m², tanári könyvtár és fogadó = 24 m², mosdó = 3.1 m², folyosó = 12 m².

XIV.

Tájékoztató az 1944—45. iskolai évre.

1. **Az iskolai év kezdete.** Mindjárt előljáróban hangsúlyozzuk, hogy az alábbi időpontok csak akkor érvényesek, ha az új iskolai év minden zavaró akadály nélkül a rendes időben megnyílhatik. Abban az esetben, ha a rendes évnyitás akadályba ütköznék, kellő időpontban miniszteri rendelkezés fogja a beírásokat és a tanítás kezdetét szabályozni. Erről az esetleges miniszteri rendelkezésről a helyi sajtó és az intézeti hirdető tábla útján fogjuk az érdekelt szülőket, illetőleg tanulókat értesíteni. Az alábbi tájékoztatásunk tehát — ismételten hangsúlyozzuk — a szabályosan kezdődő iskolaévre vonatkozik. A VKM. 109.670/1938. IX. ü. o. számú rendeletével kiadott gimnáziumi Rendtartás értelmében a jövő iskolai év kezdésének rendje a következő: Szeptember 6-án d. e. 9 órákor lesz az *alakuló tanártestületi értekezlet*. — Szeptember 6-án d. e. 10 órákor tartjuk meg a *javító-, az esetleges különbözeti és magánvizsgálatokat*. A javítóvizsgálat díja a VKM. 57.436/1941. sz. rendelete alapján a tehetséges szegény tanulók iskoláztatási céljára szedendő 25 P. Szeptember 6-án d. e. 11 órától 1 óráig és 7-én d. e. 10 órától 1 óráig *beiratkozás*. A felvétel alkalmával minden tanulónak személyesen kell jelentkeznie. Az intézet előző évi tanulói a beiratkozáskor tanulmányi értesítőjüket mutatják be. Az elsősízbem ide iratkozó tanuló személyesen és szülőjével, vagy annak felnőtt megbízottjával köteles megjelenni s a következő okmányokat átadni: születési anyakönyvi kivonat, az előző tanulmányok elvégzéséről szóló bizonyítvány, himnlőltási és újraoltási bizonyítvány. Aki mástantervű közép- vagy középfokú iskolából jelentkezik felvételre, az csak sikeres különbözeti vizsgálat után vehető fel. — Szeptember 9-én d. e. 8 órákor évnyitó *istentiszteletek*. Ezek után az iskolában a *tanév ünnepies megnyitása, tisztelgés a nemzeti zászló előtt, osztályrendezés, az iskolai szabályok ismertetése*. — Szeptember 11-én d. e. 8 órákor megkezdődik a *rendes tanítás*.

2. **Díjak.** Az ezekre vonatkozó felvilágosítások az ellenőrző könyvecskeiben megtalálhatók. Ha a beírás időpontjáig a vallás- és közoktatásügyi minisztérium változtatásokat rendelne el, ezekről a helyi sajtó és intézetünk hirdető táblája tájékoztatni fogja az érdeklődőket.

3. **Diákruha, diáksapka.** Az intézet a gazdasági viszonyokra való tekintettel az egyenruhát csak ajánlja, de nem teszi kötelezővé. Az intézeti diáksapka viselése azonban minden tanulóra kötelező.

4. **Tanszerek és tankönyvek.** Az 1944—45. iskolai évben használandó tankönyvek jegyzékét Évkönyvünk 49—52. lapjain közöljük. A megfelelő könyveket a tanulók legújabb kiadású, tiszta, jól használható példányokban szerezzék meg. A Segítő Egyesület az arra szorulókat a meglevő készlethez mértén tankönyv-segélyben részesíti. Az erre vonatkozó kérések az Egyesület vezető tanáránál adandók elő. A közölt könyveken kívül egyéb felszerelést (füzetek, írószer stb.) tanári utasítás előtt senki se vásároljon.

5. **Ellenőrzőkönyv.** A tanuló az iskolába lépés alkalmával köteles vásárolni ellenőrzőkönyvet. Ez az ellenőrzőkönyv az iskolai rendszabályokon felül tartalmazza mindazokat a tudnivalókat, melyek a szülői házat az iskola rendjéről és szervezetéről általánosságban tájékoztatják.

Az iskolai rendszabályokat a tanuló ellenőrzőkönyvében a szülő vagy helyettese, valamint az esetleges szállásadó aláírja és ezzel tudomásulvételüket elismeri s egyben kötelezi magát, hogy azokat maga is megtartja és a tanulóval is megtartatja. Az ellenőrzőkönyvet köteles a tanuló az iskolába naponként magával vinni:

6. **Hivatalos órák** a nagyszünetben hétfőn és csütörtökön délelőtt 10—12-ig.

Az iskola tanulóira a fegyelmi szabályok a nyári szünetben is kötelezők.

XV.

Tankönyvjegyzék az 1944—45. iskolai évre.

a) Az 1943—44. iskolai évben használt tankönyvek jegyzékét lásd a múlt évi Évkönyvben.

b) Az 1944—45. iskolai évre megállapított tankönyvek jegyzéke.

I. osztály.

Gondán—Magasi—Nagy: Magyar olvasókönyv. I. o.

Nagy J. Béla: Magyar nyelvtan. I. o.

Karl—v. Temesy: A magyar föld és népe. I. o.

Jirka A.: Latin olvasókönyv. I. o.

Jámbor—Kemenes: Latin nyelvtan. I—VIII. osztály.

Greguss—Karl: Természetrjz. I. o.

Mérey—Hadarits—Sárközy: Mennyiségtan (számán és mértán). I. o.

Honvédelmi ismeretek. I—II. o.

Harmat—Karvaly: Magyar fiúk nótáskönyve. I. o.

Cholnoky J.: Földrajzi iskolai atlasz. I. füzet.

A magyar helyesírás szabályai. (Hivatalos 1941. évi kiadás.)

II. osztály.

Gondán—Magasi—Nagy: Magyar olvasókönyv II. o.

Nagy J. Béla: Magyar nyelvtan. II. o.

Karl—v. Temesy: A világrészek leíró földrajza. II. o.

Jirka A.: Latin olvasókönyv. II. o.

Jámbor—Kemenes: Latin nyelvtan. I—VIII. osztály.

Greguss—Karl: Természetrjz. II. o.

Mérey—Hadarits—Sárközy: Mennyiségtan (számán és mértán). II. o.

Honvédelmi ismeretek. I—II. o.

Harmat—Karvaly: Magyar fiúk nótáskönyve. II. o.

Cholnoky J.: Földrajzi iskolai atlasz. II. füzet.

A magyar helyesírás szabályai. (Hivatalos 1941. évi kiadás.)

III. osztály.

Gondán—Magasi—Nagy: Magyar olvasókönyv. III. o.

Nagy J. Béla: Magyar nyelvtan. III—IV. o.

Jirka A.: Latin olvasókönyv. III. o.

Jámbor—Kemenes: Latin nyelvtan. I—VIII. osztály.

Thienemann—Schwartz: Német nyelvkönyv. III. o.

Marczinkó—v. Pálfi—Várady: A magyar nemzet elbeszélő története. III. o.

Barthos—Kurucz: Egyet. tört. atlasz.

Karl—v. Temesy: Általános földrajz. III. o.

Cholnoky J.: Földrajzi iskolai atlasz. II. füzet.

Mérey—Hadarits—Sárközy: Mennyiségtan (számán és mértán). III. o.

Óveges József: Kis fizika. III. o.

Honvédelmi ismeretek. III—IV. o.

Harmat—Karvaly: Magyar fiúk nótáskönyve. III. o.

Bíró B.: Műalkotások ismertetése. III—IV. o. (Új kiadás.)

A magyar helyesírás szabályai. (Hivatalos 1941. évi kiadás.)

IV. osztály.

Vitéz Somogyi—Sulyok: Magyar irodalmi olvasókönyv. IV. o.
 Arany János: Toldi. Magyarázatokkal ellátták: Nagy—Péterffy.
 Nagy J. Béla: Magyar nyelvtan. III—IV. o.
 Jirka A.: Latin olvasókönyv. IV. o.
 Jámbor—Kemenes: Latin nyelvtan. I—VIII. osztály.
 Thienemann—Schwartz: Német nyelvkönyv. IV. o.
 Marczinkó—v. Pálfi—Várady: Az antik világ és a keresztény Európa története a honfoglalásig. IV. o.

Barthos—Kurucz: Egyetemes történelmi atlasz.
 Bodrossi—Hoffer: Ásványtan. IV. o.
 Mérey—Hadarits—Sárközy: Mennyiségtan. IV. o.
 Bíró B.: Műalkotások ismertetése. III—IV. o. (Új kiadás.)
 Honvédelmi ismeretek. III—IV. o.
 Bárczi Gusztáv: Egészségtan IV. o.
 A magyar helyesírás szabályai. (Hivatalos 1941. évi kiadás.)

V. osztály.

Vitéz Somogyi—Sulyok: Magyar irodalmi olvasókönyv. V. o.
 Nagy J. Béla: Magyar nyelvi olvasókönyv. V—VI. o.
 Édes—Nagy: Szemelvények Titus Livius könyveiből. V. o.
 Vézner K.: Lírai szemelvények. V. o.
 Jámbor—Kemenes: Latin nyelvtan. I—VIII. osztály.
 Thienemann—Schwartz: Német nyelvkönyv. V. o.
 Kardeván Károly: A német nyelvtan kis tükre.
 Bárczi Géza: Francia nyelvkönyv. V. o.
 Király Rudolf: Olasz nyelvkönyv. V. o. (Francia helyett olaszt tanulók

számára a páratlan számmal kezdődő isk. években.)
 Fest—Ország—Senczi: Angol nyelvkönyv. V. o. (Francia helyett angolt tanulók számára a páros számokkal kezdődő isk. években.)
 Marczinkó—v. Pálfi—Várady: A középkor és újkor története 896—1789-ig.
 Greguss—Karl: Az élők világa. (Élet-tudomány.)
 Mérey—Sárközy—Lovass: Algebra és mértan. V. o.
 Bíró B.: Műalkotások ismertetése. V—VI. o. (Rendkívüli rajzot tanulók számára.)
 Honvédelmi ismeretek. V—VI. o.

Segédkönyvek.

A magyar helyesírás szabályai. (Hivatalos 1941. évi kiadás.)
 Huszti József: Latin chrestomathia. V—VIII.

Wagner—Gádl—Oszwald: Római régiségek és a róm. irod. tört. vázlata.
 Kelemen: Német—magyar és magyar—német szótár.
 Barthos—Kurucz: Egyet. tört. atlasz.

VI. osztály.

Vitéz Somogyi—Sulyok: Magyar irodalmi olvasókönyv. VI. o.
 Nagy J. Béla: Magyar nyelvi olvasókönyv V—VI. o.
 Kuzmics: Szemelvények Ciceró beszédeiből. VI. o.
 Márkus: Szemelvények P. Vergilius Maro Aeneiséből. VI—VII. o.
 Jámbor—Kemenes: Latin nyelvtan. I—VIII. osztály.
 Thienemann—Schwartz: Német nyelvkönyv. VI. o.
 Kardeván Károly: A német nyelvtan kis tükre.
 Bárczi Géza: Francia nyelvkönyv. VI. o.

Király Rudolf: Olasz nyelvkönyv. VI. o. (Francia helyett olaszt tanulók számára a páros számmal kezdődő isk. években.)
 Marczinkó—v. Pálfi—Várady: A legújabb kor története a francia forradalomtól napjainkig. VI. o.
 Horn József: Gazdasági és társadalmi ismeretek. VI. o.
 Bodrossi Lajos: Vegytan. VI. o.
 Mérey—Endrédy—Sárközy—Lovass: Mennyiségtan. VI. o.
 Bíró Béla: Műalkotások ismertetése. V—VI. o. (Rendkívüli rajzot tanulók számára.)
 Honvédelmi ismeretek. V—VI. o.

Segédkönyvek.

A magyar helyesírás szabályai. (Hivatalos 1941. évi kiadás.)
 Huszti József: Latin chrestomathia. V.—VIII.
 Wagner—Gaál—Oszwald: Római régiségek és a római irod. tört. vázlata.
 Kelemen: Német—magyar és magyar—német szótár.

Birkás: Francia—magyar és magyar—francia szótár.
 Barthos—Kurucz: Egyetemes történelmi atlasz.
 Lóky Béla: Négyjegyű logaritmuskönyv.

VII. osztály.

Bence—Pintér: A magyar irodalom története. VII. o.
 Nagy J. Béla: Magyar nyelvkönyv. VII.—VIII. o.
 Marczinkó—v. Pálfi—Várady: Magyarország története. VII. o.
 Karl—v. Temesy: Hazánk részletes földrajza és térképismeret. VII. o.
 Márkus: Szemelvények P. Vergilius Maro Aeneiséből. VI.—VII. o.
 Kováts—Péter: Szemelvények Ciceró leveleiből és bölceleti műveiből. VII. o.
 Jámbor—Kemenes: Latin nyelvtan. I—VIII. osztály.

Thienemann—Schwartz: Német nyelvkönyv. VII. o.
 Kardeván Károly: A német nyelvtan kis tükré.
 Bárczy Géza: Francia nyelvkönyv. VII. o.
 Birkás Géza: Rendszeres francia nyelvtan.
 Öveges József: Természettan. VII. o.
 Mérey—Endrédy—Sárközi—Lovass: Mennyiségtan. VII. o.
 Bíró Béla: Művészeti alkotások. VII.—VIII. o.
 Hovédelmi ismeretek. VII.—VIII. o.

Segédkönyvek.

A magyar helyesírás szabályai. (Hivatalos 1941. évi kiadás.)
 Huszti József: Latin chrestomathia. V.—VIII. o.
 Wagner—Gaál—Oszwald: Római régiségek és a római irod. tört. vázlata.
 Kelemen: Német—magyar és magyar—német szótár.
 Birkás: Francia—magyar és magyar—francia szótár.

Barthos—Kurucz: Egyet. tört. atlasz.
 Vagy:
 Cholnoky: Iskolai atlasz. I.—II. füzet.
 Lóky Béla: Négyjegyű logaritmuskönyv.
 Kogutovitz—Gergely—Hézszer: Iskolai atlasz a fiú- és leányközépiskolák felső osztályai számára.

VIII. osztály.

Bence—Pintér: A magyar irodalom története. VIII. o.
 Nagy J. Béla: Magyar nyelvkönyv. VII.—VIII. o.
 Marczinkó—v. Pálfi—Várady: Magyarország története. VIII. o.
 Antal—Gaál: Szemelvények Horatius költeményeiből. VIII. o.
 Balogh—Oszwald: Szemelvények Tacitus műveiből. VIII. o.
 Huszti József: Szemelvények ifj. Plinius leveleiből. VIII. o.
 Jámbor—Kemenes: Latin nyelvtan. I—VIII. osztály.
 Thienemann—Schwartz: Német nyelvkönyv. VIII. o.

Kardeván Károly: A német nyelvtan kis tükré.
 Bárczy Géza: Francia nyelvkönyv. VIII. o.
 Birkás Géza: Rendszeres francia nyelvtan.
 Kornis Gyula: A pszichológia és logika elemei. VIII. o.
 Öveges József: Természettan VIII. o.
 Mérey—Endrédy—Sárközi—Lovass: Mennyiségtan. VIII. o.
 Bíró Béla: A magyar művészet alkotásai. VIII. o.
 Bárczy Gusztáv: Egészségtan. VIII. o.
 Hovédelmi ismeretek. VII.—VIII. o.

Segédkönyvek.

A magyar helyesírás szabályai. (Hivatalos 1941. évi kiadás.)

Husztli József: Latin chrestomathia.

V.—VIII. o.

Wagner—Gád—Oszwald: Római régiségek és római irod. tört. vázlata.

Kelemen: Német—magyar és magyar—német szótár.

Birkás: Francia—magyar és magyar—francia szótár.

Barthos—Kurucz: Egyetemes tört. atlasz.

Lóky Béla: Négyjegyű logaritmus-könyv.

Tartalomjegyzék:

Bars László: Lélekformálás a művészi nevelésben	3
I. Iskolánk létrejötte és nyolcosztályúvá fejlődése	14
II. Iskolánk az 1943—44. tanévben.	15
III. Iskolánk felügyeleti hatóságai	23
IV. A tanári testület névjegyzéke és iskolai munkaköre	23
V. A tanárok iskolán kívüli, irodalmi, társadalmi munkássága	25
VI. Gyakorló tanárjelöltek	27
VII. Tanulmányi kirándulások	31
VIII. A könyvtárak és szertárak gyarapodása és állapota az 1943. költségvetési évben	31
IX. Ifjúsági munka	31
X. Rendkívüli tárgyak	34
XI. A tanulók névjegyzéke és érdemjegysorozata	36
XII. Érettségi vizsgálat	44
XIII. Statisztika	45
XIV. Tájékoztató az 1944—45. iskolai évre	48
XV. Tankönyvjegyzék az 1944—45. iskolai évre	49